СПРАВА ЎСЁЙ ПАРТЫІ, УСЯГО НАРОДА — ДАБІЦЦА МАГУТНАГА ЎЗДЫМУ СЕЛЬСКАЙ ГАСПАДАРКІ!

ЗВАРОТ ЦЭНТРАЛЬНАГА КАМІТЭТА КПСС

ДА КАЛГАСНІКАЎ І КАЛГАСНІЦ, РАБОЧЫХ І РАБОТНІЦ САЎГАСАЎ, СПЕЦЫЯЛІСТАЎ СЕЛЬСКАЙ ГАСПАДАРКІ, ВУЧОНЫХ, РАБОТНІКАЎ ПРАМЫСЛОВАСЦІ, ДА КАМУНІСТАЎ І КАМСАМОЛЬЦАЎ, ДА ЎСІХ ПРАЦОЎНЫХ САВЕЦКАГА САЮЗА

Дарагія таварышы!

Слаўныя будаўнікі камуністычнага грамадства!

Толькі што закончыў сваю работу Пленум Цэнтральнага Камітэта Камуністычнай партыі Савецкага Саюза. Ён заслухаў, абмеркаваў і адабрыў даклад Першага сакратара ЦК КПСС таварыша М. С. Хрушчова «Сучасны этап камуністычнага будаўніцтва і задачы партыі па паляпшэнню кіраўніцтва сельскай гаспадаркай». Пленум прыняў Пастанову ЦК КПСС, у якой намечаны практычныя і важныя меры па ажыццяўленню гістарычных рашэнняў XXII з'езда партыі і новай Праграмы КПСС у галіне далейшага ўздыму ўсіх галін сельскай гаспадаркі.

Рашэнне Пленума ЦК КПСС накіравана на ўсебаковы ўздым сельскай гаспадаркі, паспяховае выкананне праграмы стварэння матэрыяльна-тэхнічнай базы камунізма, на павышэнне дабрабыту народа, на карысць кожнага савецкага чалавека.

Савецкі народ рашуча знамянуе 1962 год — першы год пасля XXII з'езда партыі — вялікімі працоўнымі перамогамі, паспяхова выконвае заданні чацвёртага года сямігодкі. Умоа за першыя месяцы сёлетняга года звыш задання выпушчана многа прамысловай прадукцыі, прадметаў народнага спажывання. Працаўнікі сяла імкнуцца парадаваць Радзіму вялікімі поспехамі.

Развіццё сельскай гаспадаркі, у якой апошнія гады павялічэнне вытворчасці збожжа, мяса, малака, бавоўны, цукровых буракоў, гародніны і іншых прадуктаў, патрэбных народу, дасягнута дзякуючы пастаяннай і пільнай увазе Камуністычнай партыі Савецкага Саюза. Партыя і ў далейшым будзе настойліва займацца вырашэннем пытанняў сельскай гаспадаркі.

Наша прамысловасць працуе добра. Савецкія людзі ведаюць, што і ў галіне сельскай гаспадаркі за апошнія некалькі гадоў мы дабіліся сур'ёзных поспехаў. Значна павялічылася ў краіне вытворчасць прадуктаў харчавання. Поспехі сельскай гаспадаркі бясспрэчныя. Аднак партыя адкрыта гаворыць народу — тэмпы развіцця сельскай гаспадаркі ўсё яшчэ адстаюць ад тэмпаў росту прамысловасці і не адпавядаюць узрослым патрэбам насельніцтва. Сельская гаспадарка — такая галіна нашай эканомікі, поспехі і недахопы ў рабоце якой штодзённа адчувае на сабе кожны савецкі чалавек. Калі ў магазінах многа прадуктаў, калі народ не адчувае ў іх недахопу, значыць, сельскагаспадарчая вытворчасць наладжана добра.

Камунізм нельга пабудаваць без магутнай, перадавой прамысловасці. Камунізм немагчымы і без высокаразвітай сельскай гаспадаркі. У Праграме КПСС указваецца: «Стварэнне, побач з магутнай прамысловасцю, працвітаючай, усебакова развітай і высокапрадукцыйнай сельскай гаспадаркі — абавязковая ўмова пабудовы камунізма».

У дакладзе таварыша М. С. Хрушчова, у рашэннях сакавіцкага Пленума ЦК КПСС падкрэслена, што савецкі народ мае ўсе магчымасці для таго, каб у гэтым годзе і ў бліжэйшыя гады дабіцца рэзкага павелічэння вытворчасці прадуктаў сельскай гаспадаркі, поўнасцю задаволіць патрэбы ў іх усяго насельніцтва.

Наша краіна вырашыла стварыць сучасную прамысловасць, аснашчаную перадавой тэхнікай. Аднак савецкія людзі добра ведаюць, што багацце краіны, магутнасць соцыялістычнай прамысловасці забяспечаны працай рабочага класа і калгаснага сялянства. Зямля — вялікае багацце народа, і яе трэба выкарыстоўваць разумна і гаспадарліва.

Але сілы і магчымасці сельскай гаспадаркі незлічоныя. Наша калгасная і саўгасная сельская гаспадарка мае вялізарныя магчымасці. Пройдзе не так многа часу, і калгасы і саўгасы будуць даваць значна больш прадукцыі.

Дарагія таварышы! Ідзе першая вясна практычнага ажыццяўлення велічнай Праграмы камуністычнага будаўніцтва ў СССР, прынятай XXII з'ездам КПСС. У гэты важны і адказны момант Камуністычная партыя і ўсе працоўныя нашай краіны звяртаюцца да вас, дарагія таварышы калгаснікі і калгасніцы, рабочыя і работніцы саўгасаў, вучоныя, работнікі прамысловасці, камуністы і камсамольцы, і заклікае вас прыкласці максімум намаганняў для таго, каб ужо ў гэтым годзе і ў бліжэйшыя гады ў кожнай рэспубліцы, краі, вобласці, у кожным раёне, калгасе і саўгасе забяспечыць круты і магутны рост вытворчасці ўсіх відаў сельскагаспадарчай прадукцыі.

Ці ёсць у працаўнікоў сельскай гаспадаркі магчымасці для таго, каб вырашыць тыя задачы, якія пастаўлены XXII з'ездам КПСС, Праграмай партыі і якія зноў падкрэслены ў рашэннях сакавіцкага Пленума ЦК КПСС? Так, ёсць.

У нашай сельскай гаспадарцы працуе вялізарная армія таленавітых арганізатараў і спецыялістаў, перадавікоў — наватараў вытворчасці. Працаўнікі сельскай гаспадаркі маюць вялікія дасягненні сучаснай навукі і тэхнікі. Дзяржава цяпер можа аказваць больш дапамогі сельскай гаспадарцы.

Гутарка ідзе аб тым, каб умела выкарыстаць усё тое, што дзяржава дае сёння і будзе даваць заўтра яшчэ ў большай ступені працаўнікам вёскі. Гутарка ідзе цяпер аб уменні арганізаваць справу, аб узроўні кіраўніцтва сельскай гаспадаркай, аб самаадданай працы перш за ўсё тых савецкіх людзей, хто непасрэдна заняты ў сельскагаспадарчай вытворчасці. У дакладзе таварыша М. С. Хрушчова было сказана, што дрэнна, калі з-за недахвату тэхнікі прыходзіцца сячы кукурузу сякерай, але яшчэ горш, калі яе сякуць сякерай, а наяўная тэхніка з-за нядбайнасці і безгаспадарчасці стаіць і ржавее. **Ад таго, як выкарыстоўваецца тэхніка, як укараняюцца ў вытворчасць навуковыя дасягненні і перадавы вопыт, у канчатковым выніку залежыць узровень сельскагаспадарчай вытворчасці.**

На Пленуме Цэнтральнага Камітэта КПСС былі падвергнуты прынцыповай крытыцы недахопы ў вытворчай дзейнасці калгасаў і саўгасаў, у рабоце навуковых устаноў, партыйных, савецкіх, сельскагаспадарчых і нарыхтоўчых органаў. Асабліва востра паўстала пытанне аб паляпшэнні кіраўніцтва сельскай гаспадаркай, аб правільным выкарыстанні зямлі. Зямля — усенароднае багацце, і мы абавязаны ўзяць ад яе ўсё, што яна можа даць.

Вялікім тормазам у развіцці нашай сельскай гаспадаркі, у росце выпуску прадукцыі стала травапольная сістэма земляробства. Укараненне траваполля прывяло да таго, што дзесяткі мільёнаў гектараў урадлівых зямель, па сутнасці, пуставалі, давалі мала прадукцыі. Мы не бралі ад зямлі тое, што яна магла даць людзям.

Травапольнай сістэме неабходна проціпаставіць новую структуру пасяўных плошчаў, актыўную барацьбу за шырокае ўкараненне найбольш прадуктыўных культур, за максімальны выхад прадукцыі з кожнага гектара пры найменшых затратах працы і сродкаў на адзінку прадукцыі.

Пленум ЦК КПСС падкрэсліў, што многія недахопы ў развіцці сельскай гаспадаркі, у тым ліку і пашырэнне травапольнай сістэмы. адбыліся таму, што ў нас не было дакладнай, добра прадуманай сістэмы кіравання сельскагаспадарчай вытворчасцю. Цяпер партыя выпрацавала такія формы і метады кіраўніцтва, якія дазваляць накіроўваць і арганізоўваць вытворчую дзейнасць калгасаў і саўгасаў. Перабудова кіравання сельскай гаспадаркай, намечаная сакавіцкім Пленумам ЦК КПСС, дасць нам такія ж вялізарныя вынікі, якія дала для развіцця народнай гаспадаркі перабудова кіравання прамысловасцю.

Перабудова кіравання сельскай гаспадаркай усім сваім сэнсам накіравана на канкрэтнасць кіраўніцтва сельскагаспадарчай вытворчасцю. Не паператорчасць, не засядацельская мітусня, не абяцанні і добрыя пажаданні, а канкрэтнае, кваліфікаванае кіраўніцтва, штодзённыя клопаты аб справе—такое патрабаванне партыі да новаствараемых сельскагаспадарчых органаў.

Якія ж галоўныя задачы выстаўляе партыя ў галіне сельскай гаспадаркі ў цяперашні час? Чаго яна чакае ад працаўнікоў сельскай гаспадаркі ўжо ў гэтым годзе і ў бліжэйшыя гады?

Важнейшай задачай па-ранейшаму застаецца для нас усямернае павелічэнне вытворчасці збожжа, як асновы асноў усёй сельскагаспадарчай вытворчасці.

Цэнтральны Камітэт КПСС заклікае партыйныя і камсамольскія арганізацыі, кіраўнікоў калгасаў і саўгасаў, аграномаў, механізатараў, усіх калгаснікаў і рабочых саўгасаў разгарнуць масавы рух за павышэнне ўраджайнасці пшаніцы, кукурузы, гароху, проса, грэчкі і іншых збожжавых і зернебабовых культур. Неабходна ў кожным калгасе і саўгасе паставіць мэтай дасягнуць ураджаю: пшаніцы і іншых збожжавых культур—20—25 цэнтнераў з гектара, кукурузы—50 цэнтнераў з гектара, гароху і кармавога бобу—20—30 цэнтнераў з гектара.

Вялізарнай важнасці задачы стаяць перад калгасамі і саўгасамі **ў развіцці жывёлагадоўлі.** Трэба дабіцца таго, каб ужо ў 1962 годзе і ў бліжэйшыя гады калгасы і саўгасы атрымлівалі больш мяса і малака, каб насельніцтва з году ў год усё больш атрымлівала гэтых прадуктаў. Што неабходна для хутчэйшага развіцця жывёлагадоўлі? Трэба цвёрда памятаць, што асноўнае, рашаючае—гэта кармы. Будуць кармы—будзе і жывёла, а будзе жывёла—будзе і мяса, і малако, і масла. Галоўнымі кармавымі культурамі з'яўляюцца кукуруза з пачаткамі малочна-васковай спеласці і кармавы боб на сілас, цукровыя буракі і гарох.

Цэнтральны Камітэт КПСС звяртаецца да калгаснікаў і калгасніц, рабочых і работніц саўгасаў, да спецыялістаў і кіраўнікоў гаспадарак, да нашых выдатных сельскіх механізатараў:

— расшырайце пасевы высокаўраджайных культур — кукурузы, гароху, кармавога бобу, цукровых буракоў на корм жывёле, шырэй укараняйце механізаваныя спосабы сяўбы, апрацоўкі і ўборкі гэтых культур, зніжайце затраты працы і сродкаў на іх вытворчасць;

— змагайцеся за атрыманне 300—500 цэнтнераў зялёнай масы кукурузы з пачаткамі з гектара, 200—300 цэнтнераў кармавога бобу на сілас з гектара, 200—250 цэнтнераў цукровых буракоў з гектара. Дабівайцеся таго, каб у бліжэйшыя гады атрымліваць 75 цэнтнераў мяса на сто гектараў ворнай зямлі і 16 цэнтнераў — на сто гектараў іншых сельскагаспадарчых угоддзяў.

Таварышы жывёлаводы! Ваш абавязак — даць для савецкага народа як мага больш ялавічыны, свініны, бараніны, мяса птушкі, малака, яек і іншай прадукцыі. У якой бы галіне ні працаваў жывёлавод, ён павінен выкарыстаць з найбольшым эфектам дасягненні навукі, перадавога вопыту, весці гаспадарку эканамічна, мэтазгодна, дабіваючыся найбольшага выхаду прадукцыі пры найменшых затратах працы і сродкаў.

Трэба ўдзяліць асаблівую ўвагу скараспелай жывёлагадоўлі. Дабівайцеся, каб вашы гаспадаркі адкармілі і прадалі дзяржаве не менш адной свінні на адзін — два гектары ворнай зямлі.

Новых вялікіх поспехаў чакае Радзіма ад бавоўнаробаў, ільнаводаў і канапляводаў, ад бульбаводаў і агароднікаў, ад садаводаў і вінаградараў, ад працаўнікоў цукрова-бурачных і чайных плантацый. Трэба дабівацца далейшага павелічэння вытворчасці тэхнічных культур, агародніны, пладоў, ягад і вінаграду, паляпшаючы якасць прадукцыі.

Цэнтральны Камітэт КПСС ставіць задачу:

— змагацца за ўраджай бавоўны ў кожным калгасе і саўгасе не менш чым 25 цэнтнераў з гектара, цукровых буракоў — 200—250 цэнтнераў з гектара, ільновалакна—5—6 цэнтнераў з гектара, насення сланечніку—20 цэнтнераў з гектара, бульбы — 120—200 цэнтнераў з гектара, гародніны — 250—300 цэнтнераў з гектара. Зробім усё неабходнае, каб на стале савецкіх людзей было ўсё больш разнастайных і добрай якасці гародніны, фруктаў, пладоў, ягад, мёду!

Дарагія таварышы! Калгасы і саўгасы ўступаюць у пару веснавых палявых работ. У народзе гавораць: «Веснавы дзень — год корміць». Цэнтральны Камітэт КПСС заклікае сельскіх механізатараў, усіх калгаснікаў, работнікаў саўгасаў, партыйныя, савецкія, прафсаюзныя і камсамольскія арганізацыі, кіраўнікоў і спецыялістаў калгасаў і саўгасаў, рамонтных прадпрыемстваў сканцэнтраваць намаганні на лепшай падрыхтоўцы да веснавой сяўбы, добра адрамантаваць тэхніку, падрыхтаваць насенне, больш накапіць і лепш выкарыстаць арганічныя і мінеральныя ўгнаенні, паспяхова правесці веснавую сяўбу, догляд пасеваў, своечасова і без страт убраць ураджай.

Зробім, дарагія таварышы, усё неабходнае, каб у 1962 годзе кожны калгас і саўгас безумоўна выканаў намечаныя планы і ўнёс дастойны ўклад у справу павелічэння вытворчасці прадуктаў раслінаводства і жывёлагадоўлі. Усе калгасы і саўгасы маюць вялікія магчымасці для росту вытворчасці прадукцыі. Гэтыя магчымасці трэба хутчэй прывесці ў дзеянне не ў нейкі аддалены час, а цяпер, у гэтым годзе.

Нельга мірыцца з тым, што значная колькасць машын у калгасах і саўгасах прастойвае з-за дрэннага рамонту і догляду іх, нізкай кваліфікацыі механізатарскіх кадраў. Трэба навесці строгі парадак у эксплуатацыі і рамонце трактараў, камбайнаў і ўсіх іншых машын, стварыць нецярпімыя адносіны да тых, хто не беражэ тэхніку, дапускае прастоі машын і абсталявання. Задача работнікаў сельскай гаспадаркі і перш за ўсё механізатараў заключаецца ў тым, каб правільна, высокапрадукцыйна выкарыстаць усю наяўную тэхніку, пераймаць прыклад перадавых механізатараў.

Цэнтральны Камітэт КПСС заклікае партыйныя, прафсаюзныя і камсамольскія арганізацыі, кіраўнікоў калгасаў і саўгасаў, аграномаў, заатэхнікаў, інжынераў, механізатараў, усіх працаўнікоў сельскай гаспадаркі **смела і настойліва ўкараняць перадавы вопыт ва ўсе гаспадаркі, брыгады, фермы, весці грамадскую вытворчасць на сапраўды навуковай аснове.**

Укараненне перадавога вопыту і дасягненняў навукі, лепшае выкарыстанне тэхнікі — гэта не проста добраахвотная справа, а абавязковая ўмова ў кіраўніцтве гаспадаркай. Трэба арганізаваць справу такім чынам, каб поспехі перадавых рабочых саўгасаў і калгаснікаў, лепшых механізатараў сталі здабыткам усяго калектыву, а рубяжы, дасягнутыя калектывамі перадавых гаспадарак, сталі здабыткам сярэдніх і адстаючых калгасаў і саўгасаў. Трэба, каб маякоў было ўсё больш, каб яны ўсё ярчэй і ярчэй свяцілі для ўсіх працаўнікоў сельскай гаспадаркі! Прапаганда перадавога вопыту павінна быць сістэматычнай, рознабаковай, весціся ўсімі даступнымі сродкамі.

Работнікі навукі! Смялей распрацоўвайце карэнныя пытанні развіцця земляробства і жывёлагадоўлі, актыўна дапамагайце калгасам і саўгасам у дасягненні высокіх ураджаяў, высокай прадуктыўнасці жывёлагадоўлі, у атрыманні найбольшай колькасці прадукцыі з кожнага гектара зямлі.

Магутны ўздым сельскагаспадарчай вытворчасці—справа ўсёй партыі, усяго савецкага народа. Вялізарную дапамогу ў рашэнні гэтай жыццёва важнай задачы заклікаңы аказаць рабочыя, інжынеры, тэхнікі—усе работнікі сацыялістычнай прамысловасці. Цэнтральны Камітэт КПСС заклікае рабочых, інжынераў, тэхнікаў, канструктараў, кіраўнікоў прамысловых прадпрыемстваў, работнікаў саўнаргасаў **паскорыць канструяванне і выпуск новых, больш дасканалых і высокапрадукцыйных сельскагаспадарчых машын і прылад, хутчэй уводзіць у строй новыя магутнасці па вытворчасці сельскагаспадарчых машын, абсталявання, мінеральных угнаенняў і будаўнічых матэрыялаў, своечасова выконваць заказы сельскай гаспадаркі.**

Вышэйшыя і сярэднія навучальныя ўстановы краіны штогод выпускаюць дзесяткі тысяч маладых спецыялістаў сельскай гаспадаркі. Большасць з іх добра і натхнёна працуюць у калгасах і саўгасах, сталі ўмелымі арганізатарамі вытворчасці, карыстаюцца заслужанай павагай у народзе, але ў нас яшчэ нямала гаспадарак, дзе няма спецыялістаў высокай кваліфікацыі. У той жа час многа спецыялістаў сельскай гаспадаркі працуюць у розных установах, адарваны ад вытворчасці, а некаторая частка нават занята не па спецыяльнасці.

Цэнтральны Камітэт партыі звяртаецца да вас, таварышы аграномы і заатэхнікі, ветэрынарныя ўрачы, інжынеры і тэхнікі-механізатары, эканамісты-арганізатары, якія працуюць ва ўстановах, **праявіць пачуццё высокага абавязку перад народам, пайсці на работу непасрэдна на вытворчасць—у калгасы і саўгасы, у брыгады і на фермы, прыкласці свае веды і вопыт для ўздыму сельскай гаспадаркі.**

У некаторых рэспубліках, краях і абласцях, асабліва ў цалінных раёнах, калгасы і саўгасы адчуваюць недахват у рабочай сіле, асабліва ў кваліфікаваных кадрах. Цэнтральны Камітэт заклікае юнакоў і дзяўчат гарадоў і рабочых пасёлкаў паехаць на работу ў калгасы і саўгасы. Праца на палях і фермах—гэта высакародная і ганаровая праца.

Мільёны людзей з гонарам выконваюць свой абавязак, праяўляюць высокую свядомасць, актыўна ўдзельнічаюць у грамадскай працы. Аднак у калгасах і саўгасах не перавяліся яшчэ гультаі, хапугі, спекулянты, раскрадальнікі народнага дабра. Ёсць яшчэ людзі, якія імкнуцца ўрваць ад калгаса і саўгаса пабольш, а сваёй працы ўкласці паменш. Трэба аб'явіць рашучую барацьбу ўсякага роду раскрадальнікам сацыялістычнага дабра, гультаям, якія хочуць жыць за кошт грамадства, за кошт працы сумленных людзей.

Вядома, якое вялікае значэнне надае партыя паслядоўнаму ажыццяўленню прынцыпа матэрыяльнай зацікаўленасці работнікаў у выніках сваёй працы, у павелічэнні вытворчасці прадукцыі. Цяпер, калі вырашаюцца задачы новага магутнага ўздыму сельскай гаспадаркі, Цэнтральны Камітэт зноў падкрэслівае неабходнасць правядзення ў жыццё прынцыпаў матэрыяльнай зацікаўленасці калгаснікаў, рабочых саўгасаў, спецыялістаў у выніках сваёй працы.

Шлях да павышэння аплаты працы добра вядомы—гэта перш за ўсё павелічэнне вытворчасці прадукцыі ў грамадскай гаспадарцы, павышэнне яе якасці, рэзкае скарачэнне затрат працы і сродкаў на адзінку прадукцыі, беражлівыя адносіны да грамадскага дабра. Іменна гэтым шляхам трэба няўхільна ісці да павышэння аплаты працы і росту матэрыяльнага дабрабыту сельскіх працаўнікоў. Неабходна строга выконваць асноўны прынцып: **за лепшую працу, за вытворчасць большай колькасці прадукцыі—больш высокую аплату.**

Дарагія таварышы!

Далейшае магутнае развіццё сельскай гаспадаркі—гэта той важнейшы рубеж камунізма, які мы павінны ўзяць сіламі ўсёй партыі, усяго народа, усёй магутнасцю савецкага ладу. Няхай кожны працаўнік сельскай гаспадаркі памятае словы выдатнага рускага вучонага І. Ул. Мічурына: «Мы не можам чакаць міласцей ад прыроды; узяць іх у яе— наша задача».

Ад нас, ад доблеснай працы савецкіх людзей, ад высокай свядомасці, дысцыпліны і арганізаванасці кожнага працаўніка сельскай гаспадаркі залежаць нашы поспехі ва ўздыме сельскагаспадарчай вытворчасці. Падобна таму, як з маленькіх ручайкоў утвараюцца паўнаводныя рэкі і моры, так і працай кожнага савецкага чалавека напаўняецца чаша камуністычнага багацця. У дасягненні намечанай мэты трэба праяўляць больш ініцыятывы і настойлівасці, знаходлівасці і творчых дзярзанняў у рабоце, камуністычнай успрыймальнасці да новага, передавога.

На сяле жыве і працуе вялікая армія камуністаў і камсамольцаў. Рады сельскіх партыйных і камсамольскіх арганізацый за апошні час значна выраслі, павысілася іх баяздольнасць.

Камуністы і камсамольцы! Ваша месца ў першых радах барацьбітоў за стварэнне багацця прадуктаў сельскай гаспадаркі ў нашай краіне. Высокая ідэйнасць і свядомасць, арганізаванасць, дзелавітасць, настойлівасць і цвёрдая дысцыпліна ў працы—вось рысы, якія павінны вызначаць камуністаў і камсамольцаў. Будзьце больш непрымірымымі да недахопаў, смялей ламайце ўсё старое, аджыўшае, усё, што тармозіць наш рух наперад.

Камуністычнай партыі, нашаму гераічнаму народу прыходзілася рашаць многа вялікіх і складаных задач, пераадольваць нямала цяжкасцей. Цяпер наша краіна ўзнялася на такую вышыню, з якой ужо відаць светлыя далі камунізма. Як ніколі, згуртаваны і маналітны савецкі народ, які ўпэўненым поступам пад кіраўніцтвам ленінскай партыі ідзе да сваёй цудоўнай камуністычнай будучыні.

Цэнтральны Камітэт КПСС выказвае цвёрдую ўпэўненасць у тым, што калгаснікі, рабочыя саўгасаў, спецыялісты, вучоныя, работнікі прамысловасці, камуністы і камсамольцы, усе савецкія людзі не пашкадуюць сваіх сіл і энергіі для таго, каб дабіцца магутнага ўздыму ўсіх галін сельскай гаспадаркі, стварыць багацце прадуктаў для народа.

За баявую работу, таварышы!

Наперад, да перамогі камунізма!

ЦЭНТРАЛЬНЫ КАМІТЭТ КАМУНІСТЫЧНАЙ ПАРТЫІ САВЕЦКАГА САЮЗА.

ПРАЛЕТАРЫІ ЎСІХ КРАІН, ЯДНАЙЦЕСЯ!

Літаратура і мастацтва

ОРГАН МІНІСТЭРСТВА КУЛЬТУРЫ І ПРАЎЛЕННЯ САЮЗА ПІСЬМЕННІКАЎ БССР

№ 21 (1658) | Аўторак, 13 сакавіка 1962 года | Цана 4 кап.

НЕ АДРЫВАЦЦА АД ЗЯМЛІ

Кожнага, хто бывае ў вёсцы, радуюць удачы і глыбока хвалююць усе цяжкасці і непаладкі ў нашых калгасах. Асабліва сур'ёзна давялося задумацца, слухаючы прамову Мікіты Сяргеевіча Хрушчова на нарадзе работнікаў сельскай гаспадаркі Беларусі ў студзені гэтага года. І ўсе з вялікімі спадзяваннямі чакалі сакавіцкага Пленума ЦК КПСС, палымянага слова і вялікіх рашучых спраў нашай партыі. Калі пачаўся Пленум, я быў у дарозе. У агульным вагоне цягніка Ленінград—Львоў насупраць мяне сядзела старая жанчына. Яе спрацаваныя, вузлаватыя рукі ляжалі на прыполе, трымаючы гаспадарчую сетку з абаранкамі і скрутачкамі ў прамасленай паперы. Мы з ёю разгаварыліся, і праз некалькі хвілін я ужо ведаў, што яна едзе ў Ровенскую вобласць у госці да сына; расказала яна, што жыве ў Пухавіцкім раёне разам з дачкою і зяцем, што зяць працуе дарожным майстрам, а дачка — рахункаводам у школе, і толькі яна, 95-гадовая жанчына, асноўны ў сям'і «хлебароб». Так яна і сказала з горкай іроніяй і папрокам.

Нашу гаворку перапыніў знаёмы голас дыктара. Ён абвясціў: «Перадаём даклад таварыша Мікіты Сяргеевіча Хрушчова на Пленуме ЦК КПСС».

Мая суседка адразу ажывілася, ямчэй умасцілася на лаўцы, ссунула хустку, каб лепш было чуваць, і пачала слухаць. Прыціх і ўвесь вагон, болей не ляскалі костачкі даміно, змоўкла звычайная гамана пасажыраў. Адчувалася, што кожны даўно чакаў гэтага полымянага, глыбокага слова аб зямлі і хлебе, аб заўтрашнім дні калгасаў, аб новых клопатах партыі пра чалавека.

З асаблівай увагай слухалі ўсе пра тое, што наша рэспубліка тры гады топчацца на месцы па вытворчасці мяса, пра нізкія ўраджаі нашых палёў. Мабыць, кожнаму было няёмка і крыўдна за сваю рэспубліку, і за сябе.

Неўзабаве суседзі па вагону пачалі падмацоўваць ацэнкі, думкі і меркаванні Мікіты Сяргеевіча фактамі і прыкладамі са сваіх калгасаў і раёнаў.

Загаварыла і «асноўная хлебаробка» з-пад Пухавіч.

— Адкуль жа будуць тыя высокія ўраджаі, калі ў нашым калгасе старшыні мянюцца, як тое лісце на бярозе. Прагарыць у раёне які-небудзь начальнік, яго да нас вязуць і хваляць, як некалі той цыган сляпога каня хваліў. Паўпінаемся і прагаласуем, возьмем на сваю галаву, а з яго, як з таго казла, ні воўны, ні малака. Ён не пра калгас дбае, а пра тое, каб яму якколечы прыкруціцца да перавыбараў. А не прагаласуем, дык яго зноў павязуць некуды сватаць. Зямлю запусціў, сена няма, адны даўгі засталіся. Глядзіш, услед за ім і людзі папаўзлі з калгаса: хто на чыгунку, хто ў пажарнікі, дзяўчаты ў Мінску ў тралейбусах білеты прадаюць, на заводы падаліся. А на такіх хлебаробах, як я, ўжо далёка не паедзеш... Добра, што Мікіта Сяргеевіч узяўся за калгасы, пра зямлю думае. Цяпер справы пойдуць весялей.

У словах гэтай працавітай жанчыны гучала крыўда, што і яе дзеці адарваліся ад зямлі, разляцеліся па свеце шукаць лёгкага хлеба, у іх чуўся папрок тым, хто пакідае свае родныя вёскі, прыладжваецца ў горадзе, у раённым цэнтры або едзе па «шчасце» за тысячы кіламетраў ад родных мясцін.

На гэтыя думкі адказаў у сваім дакладзе Першы сакратар ЦК КПСС: «У некаторых калгасах не хапае кваліфікаваных кадраў. Відаць, нам таксама варта звярнуцца да гарадской і сельскай моладзі, заклікаць юнакоў і дзяўчат паехаць у вёску, каб папоўніць калгасы і саўгасы за кошт перадавых свядомых людзей, якія разумеюць неабходнасць свайго асабістага ўдзелу ў далейшым уздыме сельскай гаспадаркі».

Каб маладыя свядомыя энтузіясты, што сёння ідуць на працу ў вёску, замацаваліся на зямлі, трэба, каб кіраўнікі калгасаў заўсёды думалі і клапаціліся пра іх, памятаючы, што наша моладзь любіць тэатр, кіно, сімфанічную музыку, хоча сама іграць на сцэне, спяваць у хоры — жыць цікавым, паўнакроўным жыццём. Ёсць яшчэ і цяпер старшыні калгасаў, што, захапіўшыся будаўніцтвам кароўнікаў і свінарнікаў, забываюць пра чалавека, пра яго ўзрослыя культурныя патрэбы. Трапляюцца яшчэ, на жаль, калгасы, дзе старэнькую хатку называюць клубам, а ў кіно ідуць са сваімі ўслончыкамі і зэдлікамі. Да гэтага часу не толькі ў многіх калгасах, але і ў раённых цэнтрах няма добрых музыкантаў, дырыжораў, кіраўнікоў самадзейнасці. А выпускнікі музычных вучылішчаў і кансерваторыі ўсімі сіламі трымаюцца за сталіцу, бегаюць па прыватных уроках, а туды, дзе яны патрэбны, дзе іх чакаюць, і ланцугом не зацягнеш.

Мне неяк нядаўна казаў сакратар Глускага райкома партыі Васіль Іванавіч Гнядзько, што ўжо два гады шукае для раённага Дома культуры музычнага кіраўніка самадзейнасці і ніяк не можа знайсці. Думаецца, што добра падрыхтаваныя работнікі культуры, прыехаўшы туды, дзе расце хлеб, дапамогуць нашай моладзі вырошчваць высокія ўраджаі, змагацца за павелічэнне народнага багацця.

У сувязі з гэтым успамінаюцца словы А. П. Даўжэнкі, якія як запавет прагучалі ў яго «Паэме аб моры»: «Не адрывайцеся ад зямлі, бо не будзе шчасця ні нам, ні вам». Зямля любіць пэўнага гаспадара, прывыкае да яго дбайных рук, слухаецца таго, хто яе любіць і разумее. Да гэтага гістарычнага Пленума калгасамі кіравала сем нянек. Калгасна-саўгасныя вытворчыя ўпраўленні будуць цяпер не толькі кіраваць, але і дапамагаць кожнаму калгасу і саўгасу, дзейсна, канкрэтна, з веданнем справы. На дапамогу хлебаробам прыйдуць лепшыя спецыялісты, узброеныя перадавой тэхнікай і самымі дасканалымі ведамі. «Лепшых людзей трэба паслаць у сферу вытворчасці», гаворыць Мікіта Сяргеевіч Хрушчоў. Прыйшоў час адмовіцца сватаць людзей, якіх у калгасе ніхто не ведае або за якімі следам цягнецца паганая слава. Можа варта смялей вылучаць на пасады старшынь сумленных і дзелавых брыгадзіраў, радавых калгаснікаў, людзей, якія нарадзіліся тут, якія ведаюць, што можа даць кожны загон, на што здольны кожны яго аднавясковец. Такі кіраўнік будзе дбаць аб сённяшнім і заўтрашнім дні тае зямлі, дзе ён вырас, дзе жыць яму, яго дзецям і ўнукам. Добрым прыкладам гэтага з'яўляецца К. П. Арлоўскі, дзесяткі і сотні старшынь, якія ўзначалілі калгасы ў сваіх вёсках.

Клопаты партыі пра ўздым сельскай гаспадаркі — гэта клопаты пра кожнага савецкага чалавека, пра яго шчасце і дабрабыт, пра багацце і магутнасць нашай краіны. Яшчэ не было цяжкасцей, якіх бы мы не перамаглі, не было задач, з якімі б не справіліся.

«Я ўпэўнены, таварышы, што калі мы, камуністы-кіраўнікі, звернемся да людзей з заклікам ісці працаваць у сельскую гаспадарку — нас зразумеюць. На заклік партыі адгукнецца больш людзей, чым неабходна. Голас партыі заўсёды знаходзіў водгук у сэрцах мільёнаў».

Як толькі прагучалі гэтыя словы т. Хрушчова з трыбуны Пленума, сотні камсамольцаў Гродзеншчыны, Віцебшчыны, Міншчыны папрасілі накіраваць іх на працу ў калгасы і саўгасы. За сотнямі ідуць тысячы і мільёны. Голас партыі дайшоў да гарачых сэрцаў маладых патрыётаў. Сёлетні ўраджай будуць вырошчваць іх працавітыя рукі. Яны дадуць новую сілу зямлі, прынясуць дастатак і радасць у кожны дом.

Сяргей ГРАХОЎСКІ.

АБ ЧЫМ Я ДУМАЮ...

Як і кожны савецкі чалавек, я з вялікай цікавасцю і ўвагай сачыў за работай Пленума Цэнтральнага Камітэта нашай партыі. Чытаючы матэрыялы Пленума, я ўспамінаў сустрэчы ў калгасах — і ў час выездаў са спектаклямі, і ў час работы над вобразамі п'ес, якія адлюстроўваюць жыццё нашай вёскі. А мне, трэба сказаць, шанцуе на ўдзел у такіх п'есах.

Успамінаю ўсе свае сустрэчы з працаўнікамі калгасных палёў і разумею, наколькі своечасова, востра і правільна ставіць партыя пытанне аб далейшым уздыме вёскі. І яшчэ думаю аб тым, якая гэта пачэсная для акцёра справа — стварыць паўнакроўны вобраз працаўніка сельскай гаспадаркі,— усёроўна радавога калгасніка ці старшыню, — які б выклікаў любоў у гледача, стаў для яго прыкладам у працы і жыцці.

Мне хочацца, каб і мая праца ўлілася кропляй у неагляднае мора спраў і задач, якія павінен вырашыць савецкі народ.

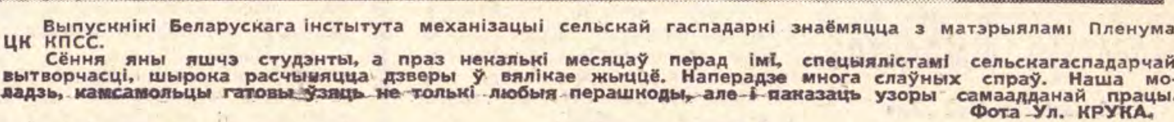
Ул. ДЗЯДЗЮШКА,
народны артыст БССР.

ГЭТА І НАШ КЛОПАТ...

У гутарцы з нашым карэспандэнтам старшыня праўлення Саюза мастакоў БССР В. Цвірка сказаў:

Кожны новы Пленум ЦК КПСС, кожная новая пастанова партыі, якіх бы пытанняў яны ні датычылі, хвалююць усіх савецкіх людзей. І хоць Пленум ЦК КПСС разгледзеў пытанні развіцця сельскай гаспадаркі, нас, мастакоў, ён хвалюе не менш, чым працаўнікоў калгасных палёў, бо і на гэты раз партыя вяла размову не толькі аб спецыфічных пытаннях аграноміі і сельскай гаспадаркі. Яна вучыць нас лепш разбірацца ў жыцці, глыбей разумець, далей бачыць. Вядома, твор мастака непасрэдна ў кожным асобным выпадку не можа садзейнічаць развіццю той ці іншай галіны гаспадаркі ці садзейнічаць павышэнню ўраджайнасці. Задача мастацтва складанейшая і шырэйшая. Мастацтва ўзнімае не культуру палёў, а культуру чалавека.

Але ў савецкіх мастакоў ёсць і такія непасрэдныя сродкі сувязі са сваімі гледачамі, як выезды ў калгасы, удзел у агітбрыгадах, як аказанне дапамогі ў выпуску агітплакатаў, маланак, баявых лісткоў. Гэта — добрыя традыцыі савецкага выяўленчага мастацтва, моцная яго зброя, і гэтыя традыцыі Саюз мастакоў Беларусі павінен працягваць.

Выпускнікі Беларускага інстытута механізацыі сельскай гаспадаркі знаёмяцца з матэрыяламі Пленума ЦК КПСС.

Сёння яны яшчэ студэнты, а праз некалькі месяцаў перад імі, спецыялістамі сельскагаспадарчай вытворчасці, шырока расчыняцца дзверы ў вялікае жыццё. Наперадзе многа слаўных спраў. Наша моладзь, камсамольцы гатовы ўзяць не толькі любыя перашкоды, але і паказаць узоры самаадданай працы.

Фота Ул. КРУКА.

9-га сакавіка г. г. у Мінску адбылася нарада работнікаў культурна-асветных устаноў рэспублікі. Яна падвяла вынікі выканання сацыялістычных абавязацельстваў за мінулы год і намеціла новыя рубяжы культурна-асветнай работы ў святле гістарычных рашэнняў XXII з'езда і сакавіцкага Пленума ЦК КПСС.

Ніжэй друкуем нататкі з гэтай нарады.

ГАЛОЎНАЕ — СУВЯЗЬ З АКТЫВАМ

У пасляваенныя гады я доўгі час загадваў Прысынкаўскай сельскай бібліятэкай, што на Уздзеншчыне. Калгас, дзе знаходзілася гэтая ўстанова культуры, быў не з перадавых у раёне, але і не з апошніх. Толькі яму часта не шанцавала на старшынь праўлення. Амаль не было таго года, калі б ён не мяняўся.

Як правіла, калі чалавек становіцца кіраўніком гаспадаркі, дык яго абавязкова выбіраюць і членам савета бібліятэкі. Праўда, на актыўны ўдзел старшыні калгаса ў прапагандзе кнігі тады мала спадзяваліся, а больш разлічвалі на каня, якога ён можа даць, каб падвезці дровы ў бібліятэку, зрабіць неабходны рамонт памяшкання...

Большасць такіх кіраўнікоў разважала прыкладна так: няхай бібліятэка правядзе хоць сто мерапрыемстваў, ад гэтага хлеба ў грамадскіх засеках не прыбавіцца.

Падчас з такімі поглядамі на культурна-асветную работу мірыліся і некаторыя кіраўнікі раёна.

Прайшло з таго часу ўсяго некалькі гадоў. Цяпер ужо рэдка дзе сустракаюцца такія старшыні праўленняў, сельскіх і раённых выканкомаў, якія адмяжоўвалі б сваю дзейнасць ад той важнай работы, што праводзіцца ў клубах і бібліятэках агітатарамі, лектарамі, удзельнікамі мастацкай самадзейнасці і іншымі актывістамі культурна-асветнай работы.

Няхай гэта будзе канферэнцыя чытачоў па мастацкаму твору, альбо вечар пытанняў і адказаў, ці проста выступленне самадзейных артыстаў, але і тут нельга абмінуць жыццё мясцовага калгаса, яго людзей, іх працу, задачы і запатрабаванні.

Летась мне давялося пабываць па справах рэдакцыі ў тым жа самым Прысынку. Было ў разгары жніво. Дарослыя ўсе былі ў полі. А з падлеткаў, у каго толькі не пытаўся пра старшыню, кожны адказваў: «Ён з канцэртамі ездзіць па полі». Аказалася, што агітбрыгада, якую ўзначальвалі старшыня праўлення арцелі «Чырвоны Кастрычнік» І. Ігнатовіч і загадчык сельскага клуба П. Шыдлоўскі разам з бібліятэкаркай Г. Дубовік і настаўнікам А. Падкідышам на працягу дня паспела пабываць на «газіку» ўсюды, дзе толькі працуюць калгаснікі. Было зроблена пяць выступленняў. Працаўнікі палёў з цікавасцю слухалі расказы агітатара аб велічным праекце Праграмы нашай партыі, пачулі навіны аб ходзе ўборкі ўраджаю, даведаліся аб вопыце працы лепшых працаўнікоў бягучага дня, былі ў захапленні ад частушак і сатырычных сцэнак самадзейных артыстаў. А вечарам таго ж дня ў вёсцы Нізок праходзіў вечар пытанняў і адказаў па праекту Праграмы КПСС. У ім прымалі ўдзел і старшыня, і заатэхнік, і аграном калгаса, і ўрач, і дырэктар мясцовай школы і іншыя актывісты сельскага клуба. Яны адказвалі на пытанне — якой павінна стаць наша краіна праз дваццаць год.

Актывістам належыць асноўная роля ў любым мерапрыемстве ўстаноў культуры. Гэта яшчэ раз пацвердзілі ўдзельнікі рэспубліканскай нарады культурна-асветных работнікаў.

Летась у нашых дамах культуры, бібліятэках і клубах прачытана звыш 450 тысяч лекцый і дакладаў па важнейшых рашэннях партыі і ўрада, аб развіцці навукі і тэхнікі, па пытаннях сельскай гаспадаркі, на атэістычныя тэмы, праведзена звыш 20 тысяч тэматычных вечароў і канферэнцый чытачоў, звыш 60 тысяч вечароў пытанняў і адказаў, маладзёжных вечароў і іншых масавых мерапрыемстваў, гаварыў у сваім дакладзе першы намеснік міністра культуры рэспублікі М. А. Мінковіч. Побач з гэтым дакладчык адзначыў, што паспяховым выкананнем сваіх абавязацельстваў за мінулы год работнікі культуры абавязаны ў першую чаргу сваім актывістам, якія на грамадскіх пачатках памагалі і памагаюць у працы клубным работнікам і прапагандыстам кнігі.

На Мядзельшчыне знаходзіцца Слабодская сельская бібліятэка. Тут сягоння кнігу чытае кожны пісьменны чалавек. Ці здолела б адна загадчыца Н. Жарыкава дабіцца такіх поспехаў? Вядома не! Ей на дапамогу прыйшлі 66 чытальнікаў і 21 кніганоша. Гэтыя людзі чытаюць кнігі малапісьменным, прыносяць літаратуру састарэлым, вядуць яе прапаганду па месцу сваёй работы, загадваюць пунктамі выдачы ў чырвоных кутках і ў аддаленых брыгадах.

Маладыя актывісты Касцюковіцкага раённага Дома культуры падказалі новае культурна-масавае мерапрыемства—адзін раз у тыдзень праводзіць «Дзень моладзі». Для маладых будаўнікоў камунізма арганізоўваюцца тэматычныя вечары, сходы, сустрэчы са знатнымі людзьмі раёна. Гэтыя «Дні моладзі» зацікавілі нават і пажылых людзей раённага цэнтра і суседніх вёсак.

Гродзенскае абласное ўпраўленне культуры пры дапамозе абласной бібліятэкі ў канцы мінулага года правяло занальныя семінары работнікаў бібліятэк, якія знаходзяцца на тэрыторыях вопытна-паказальных гаспадарак. Такія семінары прайшлі ў Будзёнаўскай сельскай бібліятэцы Ашмянскага раёна, у бібліятэцы Ражанкаўскага сельскага Дома культуры Шчучынскага раёна і ў бібліятэцы калгаса «Новае жыццё» Карэліцкага раёна. Характэрна, тое, што ў рабоце семінараў прымалі ўдзел навуковыя супрацоўнікі абласной вопытнай станцыі. Яны выступілі з аглядам навінак сельскагаспадарчай літаратуры, памаглі афарміць кабінет перадавога вопыту ў Ражанкаўскім сельскім Доме культуры, арганізавалі тут канферэнцыю чытачоў па кнізе Панкевіча «Гадоўля цялят да шасцімесячнага ўзросту». А ў калгасе «Новае жыццё» вучоныя аказалі дапамогу ў правядзенні тэматычнага вечара «Нашы маякі».

Пачын гродзенцаў выклікаў цікавасць і адабрэнне ўдзельнікаў гэтых семінараў. Міністэрства культуры рэспублікі палічыла неабходным на працягу бягучага года стварыць ва ўсіх вопытна-паказальных гаспадарках узорныя бібліятэкі і клубы. Гэтае рашэнне своечасовае і правільнае — такую думку выказвалі ўдзельнікі нарады ў час перапынкаў. Пра гэта гаварылі і прамоўцы, што выступалі ў спрэчках па дакладу.

І сапраўды, чаму б нашым вучоным і Міністэрству сельскай гаспадаркі не памагчы бібліятэкам і клубам прапагандаваць сельскагаспадарчыя веды і перадавы вопыт, як гэта робяць сягоння многія актывісты клубаў і бібліятэк? Работнік культуры можа стаць надзейным пасрэднікам паміж вучоным і калгаснікам. Вось прыклады. Летась бібліятэкі Шчучынскага раёна правялі 83 значныя масавыя мерапрыемствы па пытаннях сельскай гаспадаркі, выдалі чытачам 20309 кніг вучоных і практыкаў калгаснай вытворчасці. А на малочна-таварных фермах і брыгадных станах Пліскага раёна прапагандысты кнігі стварылі «пасты культуры», дзе грамадскія бібліятэкары вядуць абмеркаванне вынікаў сацыялістычнага спаборніцтва, выпускаюць «Баявыя лісткі», праводзяць гутаркі і калектыўныя чыткі літаратуры аб перадавым вопыце працы.

Мінулы год быў насычаны небывалымі падзеямі гістарычнага значэння. Савецкія людзі першымі ў свеце пабывалі ў космасе. Наша партыя і народ прынялі велічную праграму пабудовы камуністычнага грамадства. Гэтыя дасягненні савецкіх людзей знаходзілі і знаходзяць сваё адлюстраванне ў працы работнікаў культуры, у працы шматлікай арміі актывістаў клубаў, бібліятэк, кінафікацыі.

Каля тысячы пяцісот кінамеханікаў і матарыстаў, звыш ста калектываў кінатэатраў, кантор і аддзяленняў кінапракату ў перыяд перадз'ездаўскага спаборніцтва ўключыліся ў барацьбу за званне калектываў і ўдарнікаў камуністычнай працы. Сёння 237 работнікам кінасеткі і пяці калектывам прысвоены гэтыя ганаровыя званні.

І дакладчык, і прамоўцы расказалі пра шмат добрых спраў, якія праводзяцца ў бібліятэках і клубах па прапагандзе рашэнняў XXII з'езда партыі, і аб тым, што сёння намячаецца па прапагандзе сакавіцкага Пленума ЦК КПСС.

Толькі за гэтыя апошнія два месяцы ў клубных установах Вілейскага раёна прачытана звыш ста лекцый і дакладаў па матэрыялах гістарычнага з'езда партыі, праведзена дваццаць тэматычных вечароў. Сёння ў раёне пры сельскіх клубах працуе 11 агітбрыгад. У сваёй рабоце яны ўмела спалучаюць палітычную прапаганду з нагляднай агітацыяй і рэпертуарам сваіх выступленняў.

Цяпер усё больш і больш у рабоце культурна-асветных устаноў атрымлівае права на жыццё работа актывістаў на грамадскіх пачатках. У Рэчыцы створаны на грамадскіх пачатках гарадскі аддзел культуры. Яго загадчык І. Пракопаў расказаў пра тую работу, якую праводзяць 17 інспектараў і кансультантаў аддзела. У мінулым месяцы яны правялі нараду бібліятэчных работнікаў горада. За кожным прапагандыстам кнігі замацаваны асобныя вуліцы, дзе яны праводзяць агітацыйна-масавую работу. Аддзел заўсёды дабіваецца ад кіраўнікоў прадпрыемстваў і ўстаноў, каб яны былі зацікаўлены ў рабоце сваіх ачагоў культуры.

Як дакладчык, так і прамоўцы і міністр культуры Р. Я. Кісялёў, які выступіў у канцы нарады, былі заклапочаны, каб падтрымаць усё тое новае, добрае, перадавое, што з'яўляецца ў працы работнікаў культурна-асветных устаноў і іх вялікай арміі актывістаў. І побач з гэтым удзельнікі нарады ўскрывалі недахопы, вялі размову аб тым, каб у святле гістарычных рашэнняў партыі ўзняць работу творчых арганізацый, дамоў культуры, клубаў, бібліятэк, кінафікацыі і кінапракату рэспублікі, значна палепшыць яе.

Недаравальна, што мы, журналісты і пісьменнікі, вельмі мала пішам добрых нарысаў і твораў пра работу нястомных актывістаў сельскіх клубаў і бібліятэк.

А. МАХНАЧ.

Баранавічы. Тут вырасце баваўняны камбінат.

Фота **К. ЯКУБОВІЧА.**

ГРОДЗЕНШЧЫНА ПЕРАДВЫБАРНАЯ

У 15 КАЛГАСАХ

Абласное ўпраўленне культуры стварыла агітацыйную брыгаду. У яе склад увайшлі лектар і вялікі калектыў мастацкай самадзейнасці. Агітбрыгада наведала Воранаўскі і Радунскі раёны. У пятнаццаці калгасах адбыліся вялікія канцэрты. Выбаршчыкі з цікавасцю праслухалі беларускія, рускія народныя і сучасныя песні, добра сустракалі выступленні танцораў і чытальнікаў. Праслухалі лекцыі і канцэрты каля чатырох тысяч выбаршчыкаў. Агітбрыгада працягвае выступленні.

НОВЫЯ ЭКСПАНАТЫ

Работнікі Дзяржаўнага гісторыка-археалагічнага музея заканчваюць апрацоўку матэрыялаў археалагічнай экспедыцыі ў вёску Турэйск Жалудоцкага раёна. Сістэматызаваны розныя экспанаты, якія адносяцца да XI—XIII стагоддзяў і сведчаць аб старажытнай культуры і быце паселішчаў.

Апрацоўваюцца экспанаты, выяўленыя этнаграфічнай экспедыцыяй у вёсцы Крывічы Слонімскага раёна. Там былі набыты музеем зямельныя акты і граматы канца мінулага стагоддзя.

Днямі работнікі музея выставілі ў экспазіцыю стэнд, прысвечаны рабоце XXII з'езда Камуністычнай партыі.

РАДЫЁ Ў ДАМАХ КАЛГАСНІКАЎ

Усяго некалькі год назад у вёсках Берастовіцкага раёна радыё было навіной. Як паведамілі з абласнога ўпраўлення сувязі, нядаўна завершана радыёфікацыя раёна. Цяпер у кожнай вёсцы гавораць радыё. Поўнасцю завершана радыёфікацыя Скідэльскага раёна.

Сёння ў г. Ліда працуе 30 бібліятэк, 24 кнігарні і кіёскі, дзесяць кінатэатраў. Гэтыя культасветустановы ахвотна наведваюць працоўныя горада. Яны цікавяцца творамі беларускіх пісьменнікаў, праглядаюць фільмы, прысвечаныя жыццю савецкіх людзей. Выбаршчыкаў добра абслугоўваюць работнікі бібліятэк, гарадскога Дома культуры, «Саюздруку». Натхнёна працуе і кінамеханік Алена Шалешка. Гледачы вельмі задаволены работай гэтай сціплай і стараннай працаўніцы. У час падрыхтоўкі кіналенты да сеанса яе сфатаграфаваў фотакарэспандэнт А. Асадчы.

Падзеі Факты Навіны

△ Даўно захапляецца жывапісам рабочы Гомельскага электратэхнічнага завода М. Міхайлаў. Тэма яго творчасці—родныя краявіды. Рабочага-мастака часта можна пабачыць з мальбертам у гарадскім парку культуры і адпачынку, на беразе ракі Сож. Зараз у Палацы культуры чыгуначнікаў імя Ул. І. Леніна адкрыта выстаўка работ М. Міхайлава. На ёй прадстаўлена звыш 30 карцін.

△ Работнікі Палаца культуры гомельскіх чыгуначнікаў імя Ул. І. Леніна арганізавалі тэматычны паказ кінафільмаў, прысвечаных выбарам у Вярхоўны Савет СССР. У праграме паказу 10 фільмаў, сярод іх «Добраахвотнікі», «Камуніст», «Чыстае неба», «Дарагі мой чалавек», «На дзікім беразе Іртыша» і інш.

△ Мінскі дзяржаўны цырк пазнаёміў гледачоў з новай праграмай. Пад кіраўніцтвам народнага артыста РСФСР Кіо і пры ўдзеле яго сына Ігара Кіо было паказана вялікае ілюзійнае рэвю. З майстэрствам выконвалі нумары паветраная гімнастка Нямчынская, акрабаты Мінасавы, жанглёр Каваленка і іншыя.

ПАСЛЯ ТАГО, ЯК ВЫСТУПІЛА НАША ГАЗЕТА

Чаму ў многія раёны і гарады Беларусі не паступаюць для рознічнага продажу рэспубліканскія газеты і часопісы?

З падобнымі пытаннямі звяртаюцца ў рэдакцыю чытачы з Мазыра, Маладзечна, Івянца, Брэста, Крывічоў, Крупак.

Калі карэспандэнт «Літаратуры і мастацтва» пазнаёміўся з заяўкамі, якія прысылаюць абласныя аддзелы «Саюздруку» ў Мінск, дык высветлілася, што на ўсю Брэсцкую вобласць у рознічны продаж не паступіла ніводнага экземпляра часопіса «Полымя», ідзе мізэрная колькасць іншых літаратурна-мастацкіх выданняў. Такое ж становішча ў Гомельскай, Магілёўскай, Мінскай і іншых абласцях.

Пра ўсе гэтыя абуральныя факты гаварылася ў карэспандэнцыі Я. Данской «Хто ўсё ж вінаваты?», надрукаванай у газеце ад 23 студзеня бягучага года.

Не лепшае становішча і ў Мінску, дзе палавіна кіёскаў зусім не заказвае літаратурна-мастацкіх выданняў. Так, напрыклад, у кіёсках №№ 108, 109, 110 па вуліцы Маякоўскага ніколі нельга купіць газету «Літаратура і мастацтва». Аб гэтым напісаў у рэдакцыю рабочы камвольнага камбіната Г. Пераход.

Як паведаміў начальнік Упраўлення распаўсюджвання друку Міністэрства сувязі БССР М. Кусаў, факты, пададзеныя ў карэспандэнцыі «Хто ўсё ж вінаваты?» і пісьме Г. Перахода, цалкам пацвердзіліся.

Карэспандэнцыя Я. Данской абмяркоўвалася на адміністрацыйным пасяджэнні Упраўлення распаўсюджвання друку Міністэрства сувязі БССР, а таксама ва ўсіх раённых і гарадскіх канторах сувязі. У выніку павялічаны заказы на літаратурна-мастацкія часопісы для рэалізацыі ў розніцу. Асвоены на сакавік увесь зацверджаны тыраж газеты «Літаратура і мастацтва». У Мінску колькасць экземпляраў газеты для продажу ў розніцу павялічана ўдвая. Зараз газета «Літаратура і мастацтва» паступае ва ўсе кіёскі горада. Павялічана таксама пасылка газеты ў вобласці рэспублікі.

У ДАРОЗЕ

Неяк у пачатку мінулай восені я вяртаўся з Мінска. Ехаў аўтобусам па Магілёўскай шашы. Не даязджаючы Чэрвеня, праз ветравое шкло я ўгледзеў на дарозе камфартабельны блакітны легкавічок, ля якога таўклося з паўдзесятка чалавек. У цэнтры круціўся невысокі жвавы чалавечак у цёмных акулярах і з фотаапаратам на грудзях. Ён энергічна жэстыкуляваў, раз-пораз выпростваючы руку ў напрамку недалёкага сяла, што разглеглося паўз шашы.

Адзін з тых, што стаялі ля машыны, узняў руку, «галасуючы». Аўтобус спыніўся ў некалькіх кроках ад легкавічка, шафёр адчыніў дзверцы.

— Падкінь, браток, да Беразіна, — хуценька падышоў да адчыненых дзверцаў немалады ўжо мужчына, апрануты па-гарадскому.

— Сядайце, — ветліва кінуў вадзіцель і паказаў новаму пасажыру свабоднае, кандуктарскае месца побач з сабой. — Што ён тут калдуе, турыст?

Шафёру, пэўна, нямала прыйшлося ўжо набачыцца гасцей з таго боку, ды і ў марках машын ён ведаў толк, таму хутчэй, чым хто-небудзь з нас, едучых, здагадаўся, што вяртлівы грамадзянін з фотаапаратам не хто іншы, як замежны турыст.

— Дарогі пытаецца, — адказаў новы пасажыр. — Аж з Бельгіі прыкаціў і вось блукае. Яму кажуць: «Гэта і ёсць тыя самыя мясціны, куды вы ехалі», а ён не верыць. Дзівак!..

Вадзіцель аўтобуса аказаўся цікаўным хлопцам і не спяшаўся паехаць. Ён высунуўся з-за дзверцаў і, усміхаючыся, стаў слухаць, што даводзілі вяртляваму «дзіваку» трое нашых землякоў. Слухаў і я, бо сядзеў ля самага выхаду.

— Ды не, што вы!? Мы сур'ёзна, — пераконваў недаверлівага турыста інтэлігентны на выгляд мужчына. — Гэта не рабочы пасёлак, а калгас, тая самая вёска, якая вам трэба.

— Не разумею, — турыст зняў акуляры, агледзеў наваколле, пагартаў нейкую кніжачку, пэўна, даведнік. — Я тут жыў некалі і... Няўжо гэта тыя мясціны?

— Жылі, кажаце? — падхапіў другі яго субяседнік, малады хлопец з мотавеласіпедам.— Ці даўно?

— Даўно, — адказаў замежны госць. — Быў я тады, вось як ты.

— Фі-у! — прысвіснуў хлопец і, спачувальна гледзячы на колішняга свайго земляка, а цяпер бельгійца, дакорліва паківаў галавой. — Гэта, бадай, гадоў сорак з гакам мінула. Даўненька, нічога не скажаш. — Хлопец памаўчаў з хвіліну, потым працягваў: — Тае вёскі, якую вы памятаеце, няма. Во новую адбудавалі.

— Каласа-а-альна! — выдыхнуў замежны госць, і нельга было зразумець, ці ён смуткуе, ці радуецца, што на месцы гарбатых хацін, што засталіся ў яго памяці, стаялі кварталы прыгожых цагляных дамоў з мачтамі тэлевізійных антэн; што па шырокіх і роўных вуліцах, залітых асфальтам, снавалі аўтамашыны, паабапал зелянелі шнуркі кучаравых ліп і клёнаў, узвышаліся слупы з белымі шарамі электраліхтароў; што вунь там, на ўскраіне гэтага дзіўнага паселішча, якое ён палічыў за рабочы гарадок, высока ў небе ўзвіхалася стальная рука пад'ёмнага крана. — Каласальна, — паўтарыў чалавек і пстрыкнуў фотаапаратам. — А скажыце, тут парк быў, ліпавы, яго што, высеклі?

— Панскі? — перапытаў вусаты дзядзька, які дагэтуль маўчаў. — Чаму ж, парк цэлы. Ён з таго боку сяла — не відно адсюль... Прабачце, вы часам не сваяк таго пана, што быў тут?

— Сын, — глуха адказаў бельгіец.

— Вось ён хто! — засмяяўся вадзіцель аўтобуса, зачыніўшы дзверцы. — Палацы свае прыехаў паглядзець паніч. І пускаюць жа свалату! Але хай паглядзіць, як мы тут без яго, без пана, жывём.

Аўтобус рушыў з месца, абмінаючы легкавічок ссівелага паніча. Я міжволі азірнуўся. Нешта карцела яшчэ раз паглядзець на чалавека з таго свету, які, уласна, устаў з магілы і прыехаў палюбавацца на колішнія свае ўладанні. Яму, пэўна, і ў галаву не прыходзіла, што даўным-даўно і назаўсёды сцёрліся яго сляды з гэтай зямлі, што не засталося аніякіх прыкмет таго, даўняга жыцця, якое снілася яму ўсе гэтыя сорак з лішкам гадоў.

І вось стаіць на шашы аслупянелы, ашаломлены замежны госць, стаіць загранiца на асфальтавым нашым бальшаку, глядзіць на наша новае жыццё, на нашу новую вёску і ўсклікае: «Каласальна!».

А як жа, панове? Вядома каласальна, здорава, як гавораць у нас! Бачыце, на што здатны мужык, калі на яго спіне не вісне пан! Хапіла ў гэтага мужыка і розуму, і мудрасці, а сілы ў яго ніколі не бракавала, каб за сорак чатыры гады зрабіць такі скачок, на які іншым народам спатрэбіліся стагоддзі. Наша вёска наступае ўжо на пяты гораду, даганяе яго. І няхай не ўсюды яшчэ будуюць дамы з цэглы, няхай ёсць яшчэ саламяныя стрэхі, аднак у вёску трывала ўвайшоў побыт, які мала чым адрозніваецца ад гарадскога.

Узяць, напрыклад, Касцюкоўшчыну, колішнюю глухамань і голь, закіданы і забыты кут былой Магілёўскай губерні. Панам, розным Ціханавецкім, Галынскім, Цярэшчанкам тут, вядома, добра жылося, а селянін, спрацаваны і змучаны, давіўся мякінай, выкурваў вочы, плетучы пры лучыне лапці і паміраў ад лекаў знахаркі пад «святое» блаславенне папа, аплочанае апошнім кусанікам.

А паглядзіце цяпер на Касцюкоўшчыну, прыслухайцеся, як гамоніць гэты звонкі прыбеседскі край. Дзень і ноч праз яго грукочуць цягнікі, ад аўтамашын гудуць дарогі, сотні трактараў будзяць наваколле. А выйдзеш на вуліцу ўначы — гарыць прад табою прасцяг, з усіх бакоў ахоплена зарывам неба. Гэта зззяюць зоры новага жыцця, зоры, якія прыйшлі на змену лучыне і газавай лямпе.

Завітай у любую вёску — усюды рост, абнаўленне, радасныя перамены. Вось, скажам, Самацэвічы. Да рэвалюцыі людзі тут жылі ў цеснаце, цемнаце і голадзе. Пяціаршынныя хаты раскіданы былі як папала. А ў хатцы той — палацы дзяружка. У многіх такіх хатах не было падлогі. Тут і хлеў для скаціны, і жыллё для дзесяці-дванаццаці душ сям'і. Беззямельныя і бясконныя сяляне парабкавалі, а тыя, у каго былі свае надзелы, выжыльваліся на іх да дзесятага поту, а хлеба хапала толькі да піліпаўкі. Каб ўратаваць сям'ю ад галоднай смерці, мужчыны падаваліся на заробкі: хто на шахты, хто ішоў у возніцтва, хто на вінакурныя заводы.

А сёння Самацэвічы — цэнтр буйнага саўгаса. Шырока і роўна праляглі тут вуліцы. Домікі акуратныя, з густам аддзеланыя. І амаль усе на цагляных падмурках, крытыя гонтай, бляхай ці шыферам. На заходняй ускраіне сяла з'явілася новая вуліца. У першыя цагляныя дамы тут усяліліся ўжо навасельцы. У будучым тут мяркуецца будаваць шматпавярховыя дамы — на 8, 16, 32 кватэры. Будаўнічы матэрыял для гэтай мэты ёсць свой: у саўгасе ўласны цагельны завод.

У Самацэвічах працуе стацыянарная кінаўстаноўка, ёсць сярэдняя і пачатковая школы, клуб, бібліятэка, некалькі магазінаў, дзіцячы сад, яслі, сталовая, пякарня — усяго і не пералічаш.

Тутэйшы старажыл, сямідзесяцітрохгадовы фельчар Захар Яўменавіч Каласоўскі вельмі ўдала параўнаў мінулае і сённяшняе Самацэвіч.

— Да рэвалюцыі, — сказаў ён, — на ўсю Самацэвіцкую воласць — на дваццаць дзве вёскі быў усяго адзін фельчар. Ён і тэрапеўт, і хірург, і акушор — усё ў адной асобе. Без лякарства, без інструментаў, з адной трубкай. Не было і памяшкання. Бадзяжны лекар-саматужнік, а не ўрач. А цяпер у адной толькі нашай бальніцы трыццаць шэсць штатных работнікаў. Працуе рэнтгенаўскі кабінет, лабараторыя, ёсць стацыянар на 25 ложкаў, аптэка. Вось і раўняй, у колькі разоў выраслі мы за гады Савецкай улады.

Разам з абліччам вёскі змяніліся і людзі.

Якаў Прохаравіч Баценкаў, пенсіянер, расказвае пра сябе, пра сваіх дзяцей. Сямёра іх у яго. Дзве дачкі жывуць у Самацэвічах, свае сем'і маюць, малодшы сын пакуль што пры бацьку—ходзіць у дзесяты клас, астатнія павывучваліся, паехалі ў свет. Задаволены Якаў Прохаравіч сваім жыццём. Дзяржава добрую пенсію плоціць, дзеці не забываюць. Словам, у хаце поўны дастатак. Ёсць што і з'есці, і мякка паспаць на чым, і для душы асалода знаходзіцца. Вечарам, пасля чаю, можна паслухаць радыё, пачытаць газету ці кнігу.

Між іншым, Якаў Прохаравіч не ўседзеў дома без занятку. Папрасіўся ў гароднікі. Гэта яго любімая справа.

— Падвучу маладых, а потым ужо саступлю месца, — гаворыць ён.

Дарэчы, пра моладзь. Колькі самацэвічан вучыцца зараз у інстытутах, акадэміях, тэхнікумах! Ледзьве не ў кожнай сям'і ёсць студэнты. Не збяднелі духоўна і тыя юнакі і дзяўчаты, што, закончыўшы дзесяцігодку, засталіся дома і цяпер працуюць на фермах, на палях, у трактарных брыгадах. Яны любяць і ўмеюць паспрачацца аб літаратуры, кіно. Ёсць у Самацэвічах і свае мастакі. Нядаўна тут была арганізавана выстаўка карцін загадчыка клуба Івана Мінаева і студэнта Уладзіміра Усціненкі. 70 работ было прадстаўлена мастакамі. Хто ведае, можа, з Мінаева і Усціненкі ў будучым выйдуць выдатныя майстры пэндзаля, як выйшаў адсюль, з Самацэвіч, вядомы на ўвесь Савецкі Саюз паэт Аркадзь Куляшоў.

Такіх вёсак, як Самацэвічы, багата на Касцюкоўшчыне. Вось, напрыклад, Бялынкавічы, Забычанне, Печанеж, Баронькі і шмат іншых. Культурна і заможна жывуць людзі, на гарадскі лад абсталёўваюць свае кватэры, набываюць радыёпрыёмнікі, халадзільнікі і іншыя рэчы. Веласіпедаў дык па некалькі ў кожным двары, багата ёсць матацыклаў. І што ні год, то новыя перамены. У сучасны момант да самых аддаленых вёсак крочаць слупы высакавольтнай лініі. Праз які год-два ток Васілевіцкай ДРЭС прыйдзе ў кожную хату раёна.

А якія перспектывы адкрываюцца перад нашай беларускай вёскай у бліжэйшым часе! Яны велічна паўстаюць з новай Праграмы партыі, з рашэнняў Пленума ЦК КПСС, які адбыўся на мінулым тыдні.

На маладой, звонкай нашай зямлі чыстае ранне. Яно разгараецца ў цудоўны сонечны дзень — дзень камунізма.

Васіль НІКАЛАЕНКА.
Касцюковіцкі раён.

ЧАСОПІСЫ Ў САКАВІКУ

«П О Л Ы М Я»

Нумар адкрываецца цыклам новых вершаў Максіма Танка. Друкуюцца таксама вершы Е. Лось, В. Вярбы, І. Азерскай, Ул. Караткевіча, Н. Чарнушэвіча, Р. Няхая. У часопісе змяшчаецца працяг рамана А. Кулакоўскага «Сустрэчы на ростанях», друкуецца апавяданне Я. Скрыгана «След гумавых шын». «Як я ўцёк з няволі» — так называецца новы твор А. Карпюка, у якім расказваецца пра ўцёкі ў час вайны з фашысцкага лагера смерці Штутгоф.

Надрукаваны ў часопісе нарыс Ул. Варно «Зямля цалінная», артыкул Ул. Мяжэвіча «Крыніца радасці, крыніца багацця». Беларускаму мастаку Пятру Сергіевічу прысвяціў свой артыкул «На жыццёвым і творчым шляху» І. Шутовіч.

Пад рубрыкай «Успаміны, дзённікі, дакументы» змешчаны «Слова пра земляка і друга» Т. Хадкевіча, прысвечанае Э. Самуйлёнку; артыкул Ю. Пшыркова і І. Крэнь пра Адама Багдановіча; урывак з успамінаў А. Багдановіча.

Крытык Р. Шкраба друкуе адкрыты ліст з рэдакцыі «Хіба так спрачаюцца?», адрасаваны навуковаму супрацоўніку АН БССР Ул. Казберуку.

У раздзеле «Бібліяграфія» — рэцэнзіі: І. Яроміна на кнігу С. Васілёнка «Фальклор і літаратура Беларусі эпохі феадалізму»; М. Арочкі на зборнік І. Сіпакова «Сонечны дождж»; В. Крышталя на аповесць Р. Сабаленкі «Іду ў жыццё». Надрукавана таксама некалькі кароткіх рэцэнзій.

«БЕЛАРУСЬ»

«Перад вялікім экзаменам» — так называецца перадавы артыкул, прысвечаны першай вясне працаўнікоў сельскай гаспадаркі рэспублікі пасля апошняга Пленума ЦК КПСС.

І. Вароніна ў рэпартажы «Ветэраны і моладзь» расказвае пра работніц фабрыкі «Камунарка», М. Замскі ў замалёўцы «Землякі Фалько» — пра людзей калгаса імя Фалько Дзяржынскага раёна, А. Куцэй у нататцы «Зняўшы пагоны...» гаворыць пра былых ваеннаслужачых, якія прыйшлі на Мінскі падшыпнікавы завод. М. Буры знаёміць чытачоў з людзьмі сціплай прафесіі. Яго рэпартаж так і называецца: «Пра тых, хто вас абслугоўвае». Нарыс Ул. Бяляева «Насустрач будучыні» расказвае пра ўдарнікаў камуністычнай працы Віцебскага дывановага камбіната.

З мастацкіх твораў часопіс друкуе вершы Е. Лось, А. Вольскага, П. Пранузы, К. Цвіркі, К. Кірэнкі, А. Кобец-Філімонавай, а таксама апавяданні «Распусніца» Ю. Лялікава і «Адчараваны сад» чэшскай пісьменніцы Марыі Маёравай у перакладзе А. Мажэйкі. Да пяцідзесяцігоддзя Тараса Хадкевіча ў часопісе змешчаны артыкул В. Бурносава «Слова шчырае, праўдзівае» і апавяданне юбіляра «Зарніцы», М. Хведаровіч змяшчае артыкул пра Алеся Гурло.

У раздзеле «Новыя кнігі» надрукаваны кароткія рэцэнзіі Я. Герцовіча на двухтомнік М. Паслядовіча і І. Кудраўцава на манаграфію Ф. Куляшова пра творчы і жыццёвы шлях Міхася Лынькова.

Акрамя гэтага, часопіс друкуе шэраг пазнавальных матэрыялаў.

ШАНАВАННЕ ЮБІЛЯРА

У клубе Саюза пісьменнікаў БССР адбыўся вечар, прысвечаны 50-годдзю з дня нараджэння беларускага пісьменніка Тараса Хадкевіча. Уступнае слова зрабіў П. Броўка. З дакладам пра жыццёвы шлях і творчасць пісьменніка выступіў М. Паслядовіч. Затым былі зачытаны адрасы і шматлікія тэлеграмы, якія паступілі на імя юбіляра ад пісьменнікаў братніх рэспублік, устаноў, прыватных асоб.

З кінакамерай па рэспубліцы

Мінская студыя навукова-папулярных і хранікальна-дакументальных фільмаў выпусціла на экраны кінатэатраў і клубаў рэспублікі чарговы, шосты нумар кіначасопіса «Савецкая Беларусь», у першым сюжэце якога расказваецца аб новым горадзе Белазерску, яго жыхарах.

З цікавасцю будуць прагледжаны кінакадры, знятыя на будаўнічых пляцоўках Баранавіцкага баваўнянага камбіната, у цэхах Віцебскай шаўкаткацкай фабрыкі.

Ужо шмат гадоў працуе даярка камуніст Надзя Леўшунова. Добрая слава ідзе аб гэтай сціплай дзяўчыне. 100 кароў доіць Надзя Леўшунова. У гэтым годзе яна абавязалася давесці надоі малака ад кожнай каровы да 2 200 кілаграмаў. Свае абавязацельствы даярка Леўшунова выконвае з гонарам. Аб усім гэтым гледачы даведаюцца з кінасюжэта, знятага ў саўгасе «Хальч» Гомельскай вобласці.

Далей у кіначасопісе расказваецца аб новым метадзе афарбоўкі дэталей, а таксама аб складанай, пачэснай працы работнікаў міліцыі.

У заключэнне гледачы пабываюць на свяце зімы, якое праводзілася ў парку Чалюскінцаў Мінска, убачаць асобныя нумары з рэпертуару Дзяржаўнага цэнтральнага тэатра лялек пад кіраўніцтвам народнага артыста СССР Сяргея Абразцова, які прыязджаў нядаўна на гастролі ў сталіцу Беларусі.

Сярод кніг

РОСТ

Для аматара вершаў вялікая радасць сачыць за тым, як расце паэт.

«Размова з сябрамі» — так называлася першая кніжка Навума Кісліка. Добрая, лепш сказаць, паэтычна пісьменная кніжка. Але ў ёй было мала адкрыццяў. А Кіслік добра разумее, што «паэзія — уся! — язда ў невядомае». Не выпадкова на вокладцы яго другога зборніка напісана смелае і трывожнае слова — «Пошук». З выхадам гэтай кніжкі Н. Кіслік сцвердзіў сябе як паэт са свежым, арыгінальным светаадчуваннем.

Нядаўна ў Белдзяржвыдавецтве выйшла трэцяя кніжка паэта — «Пазыўныя зямлі». Параўноўваеш яе з дзвюма папярэднімі і думаеш: а хараша ўсё-такі ўладкавана ўсё на зямлі — ці даўно трава паспела праклюнуцца, сёння яна ўжо табе па пояс; бяроза пад акном нядаўна і цені не давала, і вось ужо буйна расшумелася пышнай кронай; у Казахстанскім стэпе, дзе ты нядаўна пабываў, усяго толькі за сем год пабудаваны цудоўны горад Рудны, які гатоў і багаццем сваіх нетраў і працоўнымі подзвігамі жыхароў паспаборнічаць з суседам — старадаўнім горадам Кустанаем. І за час, які прайшоў ад першага да трэцяга зборніка, вырас, узмацнеў, стаў на ногі добры паэт.

Магчыма, крыху нечаканае параўнанне, але, здаецца, рост паэта не можа не залежаць ад росту травы, дрэў, гарадоў і ўсяго, што навокал нас у жыцці.

Вершы Н. Кісліка здольны выклікаць гэтае адчуванне росту ўсяго і ва ўсім. Сам ён гаворыць у адным з вершаў:

А я сердцем вырастаю,
Мне нельзя отстать...

Рост паэта немінуча звязаны з адчуваннем часу, у якім ён жыве, аб якім піша. Нерухомыя тыя вершы, у якіх страчана каштоўнае пачуццё часу.

Нярэдка здараецца — стваральнік вершаў, ведаючы, што трэба быць сучасным, начыняе вершы, як пірог капустай, самымі што ні на ёсць сучаснымі словамі — атамаход радыяцыя, электроны, спадарожнікі... Але калі на саху павесіць таблічку «Трактар», ад гэтага старажытная прылада земляроба не стане сучаснай машынай.

Н. Кіслік не звяртаецца да такога спосабу напоўніць свае вершы сучаснасцю. Лепшыя яго творы пранізаны ёю, як спелая груша сокам — да цёмна-карычневых зярнят у глыбіні.

Аб жураўлях, пачынаючы з легендарных Івікавых, канчаючы самымі звычайнымі, напісана безліч вершаў. У большасці выпадкаў немагчыма зразумець, што знаходзіцца пад распасцёртымі крыламі гэтых птушак — сучасныя індустрыяльныя гарады ці егіпецкія піраміды. А вершатворцу гэта і не цікавіць. Тэма, маўляў, вечная, пры чым тут сучаснасць? І пачынаецца няхітрае практыкаванне на «вечную» тэму. Жураўлі (або гусі, шпакі, жаваранкі) ляцяць на радзіму з цёплых краін, дзе шмат корму і экзотыкі. А пакідаюць яны гэтыя раскошныя краіны таму, што на радзіме ўсё-такі лепш. Варыянты могуць быць розныя, але сутнасць адна — шаблон думкі і пачуцця.

Верны свайму прынцыпу — нават старадаўнія з'явы асвятляць святлом сучаснасці. Н. Кіслік і ў палёце жураўлёў знайшоў штосьці такое, што здольна хваляваць нас.

Почему-то мне кажется:
крылья у них неуклюжи
и махать ими хлопотно
и тяжело, —

уздыхае паэт, назіраючы палёт жураўлёў. І сапраўды, сучаснаму чалавеку палёт гэтых птушак немінуча здасца павольным у параўнанні з імклівым палётам касмічнай ракеты. Не звяртаючыся да такога грубага, прамалінейнага параўнання, Н. Кіслік проста і шчыра гаворыць:

И возможно,
послушные чада природы
постигают чутьем
и по-своему осознают,
что они уже в небе —
не более, чем пешеходы,
что они устают,
отстают.

А ці можна было так напісаць аб жураўлях раней? Не, вядома, таму што

мы начинали
полеты свои с подражанья,
с острой зависти
к вольной крылатой судьбе.

А навошта, уласна кажучы, нам патрэбны ў атамны век жураўлі? Можа, перакрэсліць рашучым узмахам сталёвага пяра палёт гэтых нязграбных павольных птушак? Не, гэтага рабіць не трэба:

Пусть летят...
Это людям дано для печали,
это людям дано
для тревоги,
лишающей сна,
чтобы мы провожали их,
чтобы встречали,
облегченно вздыхая:
— Весна!

Сучасны чалавек не губляе свайго адвечнага пачуцця любві да прыроды, быць з ёю застанецца назаўсёды яго надзённай патрэбай.

Трэба адзначыць, што калі ў першай, ды часткова і ў другой кнізе, Кіслік там-сям апускаўся амаль што да простага пераймання любімых паэтаў (Маякоўскі, Асееў, Лугаўской, Мартынаў і інш.), то ў «Пазыўных зямлі» яго творчая самастойнасць бясспрэчная. Няцяжка прыйсці да такога перакanання, прачытаўшы хоць бы такі верш як «Ноч над Волгай». Ён цячэ раздольна і раскавана. У ім чуваць окаючая гаворка валжан, здаецца, што на цябе павеяла пахам лодачнай смалы, духмянасцю падсохлага сена з зарэчных лугоў, параходным дымком... Слаўная наша сучаснасць чароўна пераклікаецца ў вершы з быліннай волжскай старадаўнасцю. Хвалююць, запамінаюцца радкі: «Под звездами сушатся днища ладей, висят невода богатырской кольчугою», «В лугах за Волгой — стога, стога до края земли, как шатры половецкие...» І як нечаканы падарунак атрымлівае чытач выдатную канцоўку:

...Луна половецкая прочь
уползла.
Огни гидростанций цветут
за лугами...
Мне снятся,
мне снятся,
мне снятся глаза,
которые смотрят на свет,
не лукавя.

Творчасць Н. Кісліка не аднастайная, ён не імкнецца іграць на адных і тых жа струнах, каб стварыць версію аб уяўным адзінстве свайго стылю. Дыяпазон паэта шырокі, пачуцці гнуткія і рухомыя. Пасля верша-роздуму «За Волгой» ідзе энергічны, са зменлівым рытмам, верш «Бурлакі»:

Катит волны
Волга-матушка,
Шумит на пристанях.
Бичеву сжимают мачтушки
в железных пятернях.

Радуе і верш «Пяючая рака» з таго ж волжскага цыкла. Звяртаючыся да вялікай рускай ракі, паэт гаворыць:

Возьми меня, река,
за шиворот
и вымой из памяти моей
нагар, балласт и шлак.
Пройди сквозь грудь мою
и протеки сквозь жилы —
и полегчает,
надо полагать...
Поет, поет река...
А сердце, как мембрана...

Не ведаю, магчыма, гэта справа густу, але мне здаецца, што верш на гэтым можна было б і закончыць. Н. Кісліку іншы раз не хапае ўмення ў час паставіць кропку, стрымаць сваё імклівае натхненне, падпарадкаваць яго дысцыпліне думкі. Ён, чаго б яму ні каштавала, імкнецца выгаварыцца да канца. Але зразумела, што адным вершам усё не скажаш, перапоўненую душу да канца не выльеш.

Кіслік шукае, значыць расце. А гэта звязана з цяжкасцямі. Здараецца, што ў пошуках новых, лепшых спосабаў паэтычнага выяўлення ён не-не ды і сыдзе на чужы лад, запазычыць чужую інтанацыю. Так, напрыклад, радкі «все меньше в людях сгорбленности, робости, все больше в людях гордости и совести» паўтараюць некаторыя асаблівасці верша Я. Еўтушэнкі. А вось ці не А. Вазнясенскі гэта:

Да здравствуют рынки —
грудинки на прочных крюках,
грудастые крынки
и бабы в цветастых платках...

У Н. Кісліка свая жывая інтанацыя, свой лад думак і пачуццяў, і няма чаго яму лазіць у чужыя паэтычныя засекі.

Што ж, расці толькі траве лёгка. Паэту, які расце, даводзіцца часам упасці і выцяцца, без гэтага не абыдзешся. Хочацца верыць, што і ў далейшым паэту ў пошуках будзе спадарожнічаць удача.

Уладзімір ВАРНО.

Навум Кіслік, «Позывные земли», Мінск, 1961.

Многія калектывы мастацкай самадзейнасці Беларусі ўжо цяпер пачалі рыхтавацца да Дэкады мастацкай самадзейнасці, якая адбудзецца ў снежні гэтага года.

Кіраўнікі харавых, танцавальных, драматычных, музычных калектываў разам з іх удзельнікамі складаюць і развучваюць новыя канцэртныя праграмы.

На гэтым здымку вы бачыце ўдзельнікаў мастацкай самадзейнасці Бярозаўскага раённага дома культуры — Ганну Міхееву, Галіну Мізевіч, Людмілу Барычэўскую, якія развучваюць сцэны з літаратурна-харэаграфічнай кампазіцыі «Сказанне аб зямлі беларускай». Пастаноўку гэтай кампазіцыі ажыццяўляе мастацкі кіраўнік танцавальнага калектыву раённага Дома культуры М. Міхеева.

ДОБРАЯ ШЫЛЬДА І КЕПСКІЯ СПРАВЫ

Вось ён, знаёмы будынак Палаца, ветліва глядзіць на горад сваімі шырокімі, ярка асветленымі вокнамі, гасцінна адчыняючы дзверы і штохвілінна прапускаючы людзей. Ідуць мае знаёмыя. Ёсць і незнаёмыя. Але я здагадваюся хто яны, у якім самадзейным гуртку ўдзельнічаюць. Вось пратупалі па лесвіцы тоненькія абцасы дзвюх дзяўчын. У сумачках — пакункі. Газета прадралася, і відаць насок тапачкі. Зразумела — гэта ўдзельнікі танцавальнага калектыву. Паважна прайшла не па гадах сур'ёзная, з акулярамі на носе, школьніца, асцярожна трымаючы ў руках футляр з віяланчэллю. Далікатна саступіў ёй дарогу віхрасты хлопчык. А вось прайшоў сталы мужчына, старанна ўхутаны ў шарсцяны шарф. Відаць, спявае ў хоры і таму беражэ горла. Здагадваюся я... Але што я пэўна ведаю, дык гэта тое, **для чаго** яны ўсе ідуць сюды, **чаму** аддаюць увесь вольны час цікавым для іх заняткам.

І раптам пачынаю крыху хвалявацца. Такое пачуццё, памятаю, было, калі я ўпершыню пераступіў парог гэтага будынка і, затаіўшы дыханне, слухаў расказы аб Шаляпіне і Стрэпетавай... Такое бывае напярэдадні прэм'еры або калі ўведаеш нешта новае і вельмі цікавае.

Вось я і на трэцім паверсе. На дзвярах знаёмага пакоя няма ўжо звыклай для маіх вачэй, ад рукі напісанай шыльды — «Тэатральны калектыў». Яна замянілася багатай, добра выкананай шыльдай «Народны тэатр».

Адчыняючы дзверы, я хвалявауся і... трывожыўся. Так, трывожыўся! Таму што ведаў, што не ўсё добра ў Народным тэатры. І мне, старому ўдзельніку, які вырас у гэтым калектыве, было не абыякава, як ідуць у ім справы.

Рэпетыцыя была прызначана на 20 гадзін. Пачалася а 21 гадзіне. Рэжысёр Ус. Палетыка ўсталёўвае цішыню. Нарэшце ўсе пакрысе супакоіліся.

— Рэпеціруем другі акт «Картачнага доміка». Пачалі! — пачулася каманда рэжысёра.

У выгарадку, зробленую з крэслаў (дарэчы, зробленую самім рэжысёрам, хоць п'еса ўжо рэпеціруецца паўгода), пачалі выходзіць самадзейныя артысты. Рабілі яны гэта неяк з лянотай, несур'ёзна, як быццам ім прапанавалі нейкую дакучлівую і нецікавую работу. Адзін з іх, відаць, канчаў расказваць анекдот, а другі, няўважліва слухаючы яго, блазнавата ўсміхаўся, ды так і застыў з гэтай усмешачкай на твары ля імправізаванай дэкарацыі. Усе гэта заўважылі і дружна рассмяяліся.

— Стоп! — раптам пачулася каманда. — Ты, Лібман, іграеш тут не так, як мы ўмовіліся.

— Я прабую... мне цяжка.

— А ты рабі так...

І рэжысёр, стаўшы на месца выканаўцы, жэстамі і мімікай пачаў паказваць, як трэба іграць.

Лібман паспрабаваў скапіраваць. Выйшла смешна. Усе прысутныя зноў дружна зарагаталі.

Ці гэта застольных рэпетыцый не было, ці іх было зусім мала, аднак далей выканаўцы тэксту не ведалі, і рэжысёр папрасіў адну з удзельніц «пасуфліраваць». Дзяўчына неахвотна села за стол і пачала падказваць. Потым дзяўчыну нехта пакрыўдзіў, і яна выскачыла ў калідор. За ёй пабеглі яшчэ двое. Усе забыліся на тое, што ідзе рэпетыцыя, а займаліся тым, чым займаюцца людзі, калі ім сумна: шапталіся, смяяліся, пазяхалі.

Рэжысёр штохвілінна крычаў: «Цішэй!» Але яго ніхто не слухаў. Тады ён перастаў крычаць і запытаў: «Дзе Марык? Яго выхад...»

Ніхто не ведаў, дзе Марык.

Марыка пайшоў шукаць сам рэжысёр. Праз хвіліну-дзве яны з'явіліся разам. Рэпетыцыя працягваецца...

Я сяджу ў куточку на зэдліку. Мне вельмі прыкра. Пеця Праведны, таксама стары гуртковец, сядзіць крыху воддаль, і па' вырazу яго твару я бачу, што ў яго такое ж, як і ў мяне, адчуванне.

Тэатральны калектыў Гомельскага Палаца культуры чыгуначнікаў імя Ул. І. Леніна пачаў сваё жыццё неўзабаве пасля вызвалення горада ад фашысцкіх захопнікаў. Ці варта гаварыць, што гэта быў вельмі цяжкі для нашай краіны час, што ўсё было разбурана, што ўсе свае сілы людзі аддавалі таму хутчэйшаму аднаўленню гаспадаркі. Але любоў да мастацтва прымушала знаходзіць час для занятку любімай справай. Цяжка было з памяшканнем, не было дзе рэпеціраваць. Займаліся начамі, пасля апошняга кінасеанса, на хаду праглынаючы тонкія бутэрброды. Было цяжка, але цікава. І, можа, цікава таму, што быў энтузіязм, а можа, таму, што кіраваў калектывам таленавіты, адукаваны рэжысёр Сяргей Паўлавіч Астравумаў, аб якім у гуртkoўцаў захаваліся самыя цёплыя ўспаміны. Пачыналі з малога: мастацкага чытання, пастановак невялікіх сцэнак, аднаактовак. Нарэшце звярнуліся да першай вялікай п'есы «На тым баку» А. Баранава. З гэтага і пачаўся сапраўднае, натхняючае. Ішлі гады, і адна за другой з'яўляліся надзённыя па тэме п'есы: «Глыбокія карэнні» Гоу і Дзьюсо, «60 гадзін» З. Аграненкі, «Праз дваццаць год» М. Святлова і многія іншыя.

Калектыў стаў настолькі творча моцным, што нам захацелася паспрабаваць свае сілы на класічным рэпертуары. Усе надзвычай узрадаваліся, калі С. П. Астравумаў прапанаваў паставіць камедыю Дуніна-Марцінкевіча «Пінская шляхта». Гэта была нялёгкая задача. Іншая, незнаёмая нам эпоха. Цяжкі жанр. Перш чым пачаць работу, мы многае перачыталі з гісторыі беларускай літаратуры, вывучалі быт. Спектакль атрымаўся. Ён не сыходзіў са сцэны Палаца культуры і невялікіх пляцовак вузлавых станцый: Шчорса, Буда-Кашалёва, Жлобіна і іншых. З «Пінскай шляхтай» мы пабывалі ў сталіцы Латвіі — Рызе. А на рэспубліканскім аглядзе мастацкай самадзейнасці заваявалі першае месца.

Цяпер наша жыццё было немагчымым без удзелу ў тэатральным калектыве. Ён стаў нашай школай, нашай другой прафесіяй.

Наступнай нашай работай быў спектакль па п'есе Івана Шамякіна «Не верце цішыні». Перад пачаткам работы мы сустракаліся з аўтарам твора. Цікава вырашаны рэжысёрам і таленавіта сыграны гуртkoўцамі, спектакль быў адзначаны як адзін з лепшых на рэспубліканскай Дэкадзе мастацкай самадзейнасці. Кіраўніку гуртка С. Астравумаву было прысвоена званне заслужанага дзеяча мастацтва БССР.

Але здарылася так, што С. Астравумаў пакінуў калектыў (зараз ён — галоўны рэжысёр Гомельскай студыі тэлебачання). Яго змяніў вопытны тэатральны рэжысёр Георгій Рэво, які паставіў спектакль «Два колеры» па п'есе А. Зака і І. Кузняцова.

Нечакана Г. Рэво паехаў з Гомеля, і калектыў некалькі месяцаў не працаваў. Рэжысёра замяніла нейкая Навіцкая, былая актрыса, якая не знайшла сябе на прафесіянальнай сцэне. Навіцкая не прабыла і двух месяцаў, але паспела правaліць работу. Калектыў застаўся на раздарожжы.

Вось тады яго і ўзначаліў Ус. Палетыка. Трэба сказаць, што ён добра ўзяўся за справу. Аднавіў разбураны спектакль «Два колеры», напісаў п'есу «Вера Харужая». Гэта згуртавала калектыў. Кожны імкнуўся, чым мог, памагаць аўтару і рэжысёру. Самадзейныя артысты стварылі спектакль аб вернай дачцы беларускага народа — Веры Харужай. Гэта прыемная з'ява.

Але зала не «ўзрывалася гарачымі апладысментамі», як пра гэта маляўніча пісаў у сваёй рэцэнзіі С. Пятровіч. Дарэмна ён здзіўляўся, што работа гэтая «не знайшла шырокага водгуку ў друку і сярод грамадскасці».

Спектакль мае свае вартасці. Прыемна глядзець на простае афармленне, уражаюць светлавыя эфекты, добра падабрана музыка.

Але п'еса вельмі слабая ў драматургічных адносінах, ілюстрацыйная, напісана амаль што газетнай моваю. Яна не хвалюе гледача.

І ігра выканаўцаў галоўных роляў не на належнай вышыні, у прыватнасці, выканаўцы ролі Веры, на якую, на мой погляд, была падабрана няўдалая кандыдатура. Артысты іграюць шэра, акцэнтуючы ўвагу на вонкавых рысах характараў сваіх герояў.

Не здзіўляе, што ўсё менш і менш гледачоў ходзіць на гэты спектакль.

Як і ў любым іншым творчым калектыве, у новым Народным тэатры, якому нядаўна ва ўрачыстай абстаноўцы была прысвоена гэтая ганаровая назва, могуць быць і свае ўзлёты і спады.

Але «спад» чамусьці пагражальна зацягнуўся.

Падрыхтоўка новай п'есы і тая рэпетыцыя, частку якой я апісаў у пачатку артыкула, прымушае задумацца: ці правільна арганізавана работа ў тэатры? Ці ўсё тут у парадку? Чаму з 42 чалавек па спісу рэпетыцыі рэгулярна наведваюць толькі дзесяць-пятнаццаць? Чаму перасталі хадзіць на рэпетыцыі старыя і здольныя ўдзельнікі Ю. Гера, М. Мярзляк, Я. Нікіфараў, Ул. Саламонаў і многія іншыя? Калі іх спытаеш аб гэтым, яны адказваюць: «Сумна... Нецікава...»

Прафесіянальны рэжысёр, які шмат гадоў працаваў у тэатры і паставіў ужо не адзін дзесятак спектакляў, не заўсёды можа (зразумела, гэта не так лёгка!) знайсці агульную мову з самадзейнасцю. Пры рабоце з ёю варта не забываць разнастайнасць складу самадзейных артыстаў. Трэба ўлічваць, што яны прыходзяць у тэатр не на работу, а на занятак, які з'яўляецца для іх проста цікавым, змястоўным адпачынкам, пасля працоўнага дня. Да кожнага патрэбен свой падыход. І размаўляць з пенсіянерам патрэбна не так, як са старшакласніцай. Этыка, такт, пачуццё меры — вось чым павінен кіравацца рэжысёр самадзейнага тэатра ў сваёй рабоце.

Ус. Палетыка, наколькі мне вядома, здольны тэатральны мастак, з рэжысёрскай жа работай яму давялося сутыкнуцца ўпершыню. Да гэтага часу ён усё не можа наладзіць належнага кантакту з артыстамі. У калектыве склаліся свае традыцыі. Усе звыкліся, што рэжысёр, перш чым пачынаць чарговую работу, раіцца аб выбары п'есы спачатку з бюро, потым з усім калектывам, выслухоўвае іх думкі і пажаданні, а не навязвае сваю волю. Нават у пытанні аб тым, хто з удзельнікаў будзе іграць у чарговым спектаклі, таксама варта выслухаць думку бюро.

Нядаўна адбыўся такі выпадак. За парушэнне грамадскага парадку адна з артыстак Народнага тэатра Л. Місько, якая і да гэтага была заўважана ў непрыстойных учынках, «атрымала» 15 сутак. А роўна праз два тыдні пасля гэтага, нягледзячы на пратэсты ўдзельнікаў, Л. Місько іграла ролю гераіні Каці ў спектаклі «Два колеры». Л. Місько нідзе не працуе. Таму іменна тут, у Народным тэатры, павінна была адбыцца сур'ёзная размова аб яе амаральных паводзінах. Выпусціўшы на сцэну Л. Місько, рэжысёр зрабіў дрэнную паслугу калектыву Народнага тэатра, да якога глядач адносіцца з павагай. Ус. Палетыка ў адказ на пытанні ўдзельнікаў сказаў, што «ў тэатры такое можа быць». Так, здараецца. Але гэтага не павінна быць!

Незразумелая пазіцыя рэжысёра і ў выбары рэпертуару. Раптам прапанаваў паставіць «Клапа» Ул. Маякоўскага. У асобных выпадках, калі ў калектыве ёсць вопытны рэжысёр, ёсць здольныя і адукаваныя, з пэўным сцэнічным вопытам, акцёры, такую п'есу можна паставіць. Але ж не сакрэт, што «Клоп» не пад сілу нават некаторым прафесіянальным тэатрам! Або інсцэніроўка «Тыля Уленшпігеля», якую задумаў напісаць Ус. Палетыка. Народны тэатр павінен гаварыць з гледачом перш за ўсё пра наш сённяшні дзень, пра сучаснасць.

Народны тэатр адчувае патрэбу ў канкрэтнай дапамозе з боку абласнога драматычнага тэатра. Вельмі важнае значэнне мелі б сустрэчы з вядучымі акцёрамі і рэжысёрамі прафесіянальнага тэатра, кансультацыі, гутаркі, і не толькі за сталом, а дзе-небудзь за кулісамі, у грымёрных, у вытворчых цэхах. Праўда, заслужаны артыст БССР М. Цурбакоў абяцае сыграць з самадзейнымі артыстамі Несцерку. Дай бог! Карысць будзе вялізарная!

Нядрэнна было б прыцягнуць спецыялістаў і арганізаваць практычныя заняткі для самадзейных артыстаў па вырабу бутафорыі і рэквізіту, майстэрству грыма, афармленню спектакля, асвятленню.

Прыемна адзначыць, што ўжо зроблены першыя крокі ў тэарэтычнай вучобе. У двухгадовай тэатральнай студыі, якая працуе пры абласным Доме народнай творчасці, займаюцца 22 артысты Народнага тэатра. Яны вывучаюць гісторыю тэатра, культуру сцэнічнай мовы, асновы рэжысуры, майстэрства акцёра, грым і іншыя дысцыпліны.

Плённы ўплыў на работу тэатра аказваюць выезды ў падшэфныя калгасы, бліжэйшыя вузлавыя станцыі. Але тэатр выязджае мала. Справа ў тым, што Палац культуры не мае транспарту для перавозкі дэкарацый. Вырашыць гэтае пытанне павінен дапамагчы Аблсаўпроф. Можна дамовіцца і з тым прадпрыемствам або калгасам, куды выязджае тэатр.

Вельмі скоўвае работу Народнага тэатра тое, што кіраўнікі прадпрыемстваў, на якіх працуюць артысты, недаацэньваюць і не хочуць разумець ролі Народнага тэатра. Відавочна, праблему трэба вырашаць разам з грамадскасцю горада, з партыйнымі, камсамольскімі і прафсаюзнымі арганізацыямі. Трэба дабіцца, каб артысты Народнага тэатра былі пераведзены на прадпрыемствах у адну, першую змену.

Самае галоўнае — перабудаваць работу ў калектыве так, каб усе ўдзельнікі былі заняты. Гэта не азначае, што ўсім трэба іграць ролі (хоць пры выбары п'есы трэба ўлічваць і масавасць). Трэба выявіць сваіх мастакоў, бутафораў, машыністаў сцэны, шумавікоў. А, магчыма, найбольш здольным і вопытным артыстам варта даручыць пастаноўку аднаактовай п'есы, сяму-таму — падрыхтаваць чытальнікаў для чарговай канцэртнай праграмы. Тады не будзе абыякавых асоб на рэпетыцыі. Трэба толькі захапіць людзей, накіраваць іх энтузіязм.

Для паляпшэння работы ў калектыве неабходна наладзіць дзейнасць бюро, якое павінна стаць верным памочнікам рэжысёра ў выхаваўчай рабоце, у падрыхтоўцы і правядзенні рэпетыцый і спектакляў.

Калектыў павінен выпрацаваць свой статут і свята выконваць яго, памятаць аб згуртаванасці і яднанні ў ажыццяўленні сваіх творчых задум.

Становішча ў Народным тэатры пры Палацы культуры чыгуначнікаў імя Ул. І. Леніна выклікае трывогу. Пра гэта сведчыць настрой артыстаў. Пра гэта гавораць і члены праўлення Палаца.

Малады калектыў мае патрэбу ў дапамозе і падтрымцы. І ў першую чаргу гэта павінна хваляваць праўленне Палаца, абласное ўпраўленне культуры, Дом народнай творчасці — усю грамадскасць горада.

В. ЗАВІЗІЁН,
асістэнт рэжысёра Гомельскай студыі тэлебачання.

НЕСУМЛЕННА!..

Трапіла аднойчы мне ў рукі кніжка Л. Міpачыцкага «З незабыўных дарог». На старонках 14-15-16 гэтай кнігі, я прачытаў: «...У сем гадзін раніцы звінеў званок. Гэта вартаўнік даваў знак, што пара ўставаць. Семінарысты засцілалі ложкі, мыліся, затым збіраліся ў вялікую залу на малітву. Чытаў яе звычайна адзін з найбольш спрактыкаваных у гэтай справе семінарыстаў. Пасля снедання другі званок апавяшчаў аб пачатку заняткаў. Кожны дзень было шэсць урокаў. Заняткі канчаліся а палавіне трэцяй гадзіны. Семінарысты ішлі абедаць, а затым да шасці гадзін у іх быў вольны час: яны рыхтаваліся да ўрокаў, займаліся музыкай або адпачывалі на двары ці ў садзе. Выйсці ў горад дазвалялася толькі ў чацвер і нядзелю. З шасці да дзевяці гадзін вучні выконвалі дамашнія заданні. Падрыхтоўка вялася пад наглядам аднаго з старэйшых семінарыстаў, якога звалі «старшым». Ён звычайна садзіўся на ўзвышанае месца, каб бачыць усіх, патрабаваў захоўваць цішыню, парадак, адначасова рыхтаваўся і сам. Выкладчыкі кожны дзень таксама правяралі, як іх вучні рыхтуюцца да заняткаў. У дзевяць гадзін вечара адкрываліся спальні, а пасля вячэры семінарысты маглі адпачываць. А дзесятай гадзіне тушыліся лямпы: усе спалі.

Выхаванцы семінарыі вывучалі рускую мову, літаратуру, педагогіку, стараславянскую мову, гісторыю, матэматыку, геаметрыю, фізіку, прыродазнаўства, хімію, ручную працу, музыку, спевы і закон божы.

Трэба адзначыць, што курс рускай літаратуры, які прызначаўся таксама і для таго, каб дапамагчы семінарыстам навучыцца рабіць правільны вывад з розных жыццёвых з'яў, выкладаўся схаластычна. Калі адзін з новых выкладчыкаў больш шырока асвятліў літаратурныя тэмы, што таксама паўтарыў на экзаменах яго вучань, то разззлаваны папячыцель Віленскай школьнай акругі зрабіў строгую вымову настаўніку, семінарыста экзаменаваў па граматыцы, каб даказаць, што ён, яшчэ добра не ведаючы правапісу, бярэцца не за сваё».

А вось успаміны земляков Я. Коласа: «...Пад'ём у 7 гадзін раніцы. Будзіў сторож, даючы знак званком. Затым хлопцы мыліся і збіраліся ў зале, дзе чыталася малітва. Затым пасля снедання другі званок на заняткі. Урок працягваўся 55 мінут. Кожны дзень шэсць урокаў. Канец заняткаў а палавіне трэцяй. Пасля абеду з трох да шасці гадзін свабодны час. У гэты час семінарысты займаліся музыкай, былі ў пакоях для падрыхтоўкі ўрокаў, на двары або ў садзе. Выйсці ў горад дазвалялася толькі ў чацвер або ў нядзелю. Далей за горад выхады забараняліся. З шасці да дзевяці гадзін — час для падрыхтоўкі ўрокаў. Падрыхтоўка праводзілася пад наглядам старэйшага з семінарыстаў, якога называлі «старшым». Ён садзіўся на ўзвышанае месца, як на кафедру, і сам таксама рыхтаваўся. Адзін раз кожны дзень адбывалася праверка падрыхтоўкі выкладчыкамі. У дзесяць гадзін трэба было тушыць лямпы.

З прадметаў курс рускай літаратуры выкладаўся схаластычна. Гэта былі кароткія агляды. Калі адзін з новых выкладчыкаў больш шырока асвятліў літаратурныя тэмы, і гэта паўтарыў на экзаменах яго слухач, то разззлаваны «попечитель Виленского школьного округа» даў строгую вымову настаўніку, а вучня пачаў экзаменаваць па граматыцы, каб даказаць, што ён яшчэ не ведае граматыкі, а бярэцца не за сваю справу.

З матэматыкі вучылі арыфметыку, геаметрыю. З вусных прадметаў — геаграфію, батаніку, заалогію і хімію. Найбольш прыходзілася вучыць закон божы, вывучаць напамяць цэлыя малебны.

У часе падрыхтоўкі да ўрокаў неабходна было захоўваць цішыню».

Як бачна, цытаты амаль слова ў слова супадаюць. Хто ж у каго запазычыў?..

Яшчэ гады тры назад я запісаў успаміны землякоў пра Якуба Коласа. Рабіў я гэта па просьбе дырэктара Літаратурнага музея Якуба Коласа Д. К. Міцкевіча. Адзін экземпляр запісаў я і перадаў у музей. Таму загадка разгадваецца надзвычай проста: Л. Міpачыцкі, працуючы вучоным сакратаром музея, бессаромна перапісаў успаміны ў сваю кнігу.

Прачытаўшы ў газеце «Літаратура і мастацтва» ў артыкуле «Эх, дарогі...» Ул. Богана крытыку на кнігу Л. Міpачыцкага, я рашыў расказаць яшчэ аб адной несумленнай дарозе яе «аўтара».

В. МІЦКЕВІЧ,
настаўнік Мікалаеўшчынскай школы Стаўбцоўскага раёна.

МІНСКІЯ ЗАМАЛЁЎКІ.
Мал. Ул. ЛАДУСАНА.

НАДЗЕІ І РАСЧАРАВАННІ

Жэнева, невялікі швейцарскі гарадок напаўтурысцкага тыпу... Бадай, ніколі яшчэ назва гэтага горада не прыцягвала такой пільнай увагі, без перавелічэння, усіх народаў свету, як у апошнія тыдні і дні. Многа, вельмі многа розных канферэнцый і нарад і на самых розных узроўнях бачыла Жэнева. Адны з іх давалі сур'ёзную надзею на вырашэнне складаных праблем нашага стагоддзя, некаторыя з іх заканчваліся падпісаннем канкрэтных пагадненняў і дагавораў, але, на жаль, нямала было і такіх, якія пасля працяглых і ўпартых спрэчак канчаліся нічым...

14 сакавіка ў Жэневе пачынае работу Камітэт ААН па раззбраенню, або, як яго называюць, Камітэт 18-ці. Яму даручана вырашыць праблему першараднай, сапраўды вялікай важнасці — выпрацаваць пагадненне аб усеагульным і поўным раззбраенні. У наш час, бадай, наўрад ці варта даводзіць, што шлях раззбраення — адзіны і самы правільны шлях да трывалага міру на зямлі. Гэта ісціна, якая не патрабуе доказаў.

Чалавецтва даўно разумела гэта. Як пісаў нядаўна англійскі маршал авіяцыі Слесар, «на працягу стагоддзяў людзі прабавалі пакончыць з вайной, і гісторыя засмечана стосамі пактаў, саюзаў, дабрачынных рэзалюцый усіх відаў». Так, папер сапраўды накапілася многа, нават занадта многа. Толькі за 15 год у сценах ААН столькі нагаварылі па пытанню аб раззбраенні, што пратаколамі і рэзалюцыямі, як падлічылі старанныя статыстыкі, можна пакрыць усё дно вялікага Жэнеўскага возера. Папяровы паток усё разрастаўся, але яшчэ большымі тэмпамі ішло накапленне смяротнай ядзернай зброі. Паводле падлікаў амерыканскага прафесара Луіса Сона з Гарвардскага універсітэта агульная разбуральная магутнасць усіх запасаў ядзернай зброі эквівалентна сапраўды фантастычнай лічбе — 60 мільярдам тон трынітраталуола. Інакш кажучы, на кожнага мужчыну, жанчыну і дзіця на зямлі прыпадае 20 тон выбуховых рэчываў. Зямля, як пірог, начынена смертаноснай начынкай.

Ёсць, праўда, людзі, якія без ценю занепакоенасці запэўняюць, што ў гэтым няма нічога кепскага. «Раўнавага страху», гавораць яны, з'яўляецца лепшай гарантыяй міру. Але сама гісторыя пратэстуе супраць гэтых наскрозь фальшывых аргументаў. Перад другой сусветнай вайной краіны фашысцкай восі Рым — Берлін — Токіо таксама запэўнялі, што мір будзе забяспечаны толькі тады, калі будзе дасягнута роўнасць іх узбраенняў з узбраеннямі ЗША, Англіі і Францыі. Пачалася гонка ўзбраенняў, якая прывяла не да міру, а да вайны. Прамая дарога да міру — усеагульнае і поўнае раззбраенне.

Савецкі Саюз неаднаразова ўносіў шматлікія прапановы для вырашэння гэтай надзённай праблемы сучаснасці. Але ўсе яго намаганні да апошняга часу сустракалі своеасаблівую змову з боку ЗША, Англіі і Францыі. У бясплённых спрэчках, у бясконцых лабірынтах губілі яны любыя прапановы па раззбраенню ўнесеныя нашай краінай. І ўсё ж намаганнямі Савецкага Саюза былі створаны больш спрыяльныя ўмовы для паспяховай работы Камітэта 18-ці.

Перш за ўсё, Савецкі ўрад у пасланнях М. С. Хрушчова кіраўнікам урадаў і дзяржаў — удзельнікам Камітэта па раззбраенню — прапанаваў абмеркаваць праблему раззбраення на самым высокім узроўні. Хто, як не кіраўнікі дзяржаў і ўрадаў, надзеленыя самымі высокімі паўнамоцтвамі, маглі б сказаць самае пераканаўчае слова ў пытанні аб раззбраенні? Жыццё, практыка паказалі, што тут патрэбен новы падыход, што справу раззбраення павінны ўзяць у свае рукі іменна кіраўнікі дзяржаў і ўрадаў.

Па-другое, у Камітэта 18-ці дзяржаў на гэты раз ёсць даволі чоткая база для перагавораў — узгодненыя прынцыпы ўсеагульнага і поўнага раззбраення, ухваленыя Генеральнай Асамблеяй ААН. У склад камітэта ўвайшлі прадстаўнікі ўсіх трох асноўных груп дзяржаў: сацыялістычных, нейтралісцкіх і краін, якія ўваходзяць у заходнія ваенныя блокі.

Так, яшчэ месяц назад усё сведчыла аб тым, што работа Камітэта 18-ці можа быць больш плённай, чым яго няўдалых папярэднікаў. Але цяпер, у самы пярэдадзень адкрыцця нарады ў Жэневе, становішча ў значнай ступені змянілася. Рэакцыйная амерыканская газета «Нью-Йорк таймс» прама піша, што «перспектывы поспеху жэнеўскіх перагавораў неспрыяльныя». Газета, вядома, замоўчвае, хто зрабіў гэтыя перспектывы неспрыяльнымі, хто вінаваты ў тым, што міністры замежных спраў збяруцца ў Жэневе ў абстаноўцы няпэўнасці і няяснасці? Сарамлівае ўмоўчванне «Нью-Йорк таймс» можна зразумець — у адваротным выпадку ёй давялося б паказаць на ўрад ЗША.

Так, іменна ўрад ЗША пастараўся зрабіць усё, каб атруціць атмасферу перад сустрэчай у Жэневе. Двойчы Савецкі ўрад прапаноўваў ураду ЗША сабрацца ў Жэневе на самым высокім узроўні, і абодва разы з Вашынгтона чулася катэгарычнае «не». Індыйская газета «Нейшнл геральд» задавала ў тыя дні пытанне: чаму Захад на словах выступае за «асабістую адказнасць» кіраўнікоў урадаў за спыненне гонкі ўзбраенняў, а на справе праяўляе нежаданне сустрэцца і абмеркаваць гэтую праблему? Магчыма, у той час, сапраўды было нямала людзей, якія задумваліся над такім жа пытаннем: чаму?

Пасля 2 сакавіка такіх людзей стала значна менш. Пасля таго, як Кенедзі за 12 дзён да пачатку перагавораў у Жэневе аб'явіў аб правядзенні ў красавіку гэтага года новай серыі выпрабаванняў ядзернай зброі ў атмасферы, усё стала на свае месцы.

Апраўдалася тое, што прадказваў Савецкі ўрад. Слоўная мішура аб «зацікаўленасці» ў вырашэнні праблемы раззбраення аказалася на паверку дзіравай дымавой заслонай, якая ледзь прыкрывае імкненне яшчэ больш узмацніць гонку ўзбраенняў. Рэакцыя сусветнай грамадскасці была амаль аднадушнай — яна асудзіла атамную дыверсію кіруючых колаў ЗША. Чэхаславацкая газета «Глос працы» піша, што «аб'яўленая прэзідэнтам Кенедзі серыя ядзерных выбухаў у Ціхім акіяне мае трайную шкоду: атручвае атмасферу, падрывае работу Камітэта па раззбраенню ў Жэневе, пагражае пачаткам новай стадыі ў гонцы ўзбраенняў...»

Сапраўды, няўжо Вашынгтон усур'ёз лічыць, што музыка ядзерных выбухаў з'яўляецца лепшым акампанементам для перагавораў у Жэневе? Або што Савецкі Саюз будзе глядзець раўнадушна на ўзмоцненыя ваенныя падрыхтаванні ЗША? М. С. Хрушчоў у сваім пасланні Кенедзі ад 3 сакавіка даў на гэтыя пытанні вычарпальныя і пераканаўчыя адказы.

Насцярожваюць і іншыя факты. У друку з'явіліся паведамленні, што ў Жэневе ЗША будуць, як і раней, настойваць на стварэнні сістэмы кантролю і інспекцыі не над раззбраеннем, а над узбраеннямі. Зноў, такім чынам, робіцца спроба ўзаконіць шпіянаж, такі неабходны для генштабаў агрэсіўных блокаў. Урад Францыі адмовіўся накіраваць свайго прадстаўніка ў Жэневу, матывіруючы гэта тым, што перагаворы павінны адбывацца з удзелам толькі тых краін, якія маюць ядзерную зброю. Англійская газета «Дэйлі мірор» піша не без падставы, што гэтае рашэнне «немінуча прымусіць рускіх паставіцца яшчэ больш скептычна да намераў Захаду».

Сустрэча ў Жэневе пачынаецца тады, калі ўсё больш дае сябе адчуваць вясна — перыяд абнаўлення ўсяго жывога, росквіту новага жыцця. Няхай па раніцах моцныя яшчэ маразы, няхай неба яшчэ часта завалакаюць цяжкія хмары, але вясна ідзе, цёплыя праменні сонца прабіваюць дарогу да зямлі. Народы свету спадзяюцца, што вясна гэтага года стане вясной умацавання справы міру, аслаблення міжнароднай напружанасці. Савецкі Саюз, усе міралюбныя дзяржавы прыкладуць усе намаганні да таго, каб гэтыя надзеі спраўдзіліся.

Г. НАВІЦКІ.

Кенедзі: «...Раззбраенне патрабуе «вышэйшых намаганняў».

МЫ РОБІМ ВЕЛІЗАРНЫЯ НАМАГАННІ ДЛЯ СУСТРЭЧЫ Ў ВЯРХАХ

Вось яны — «вышэйшыя намаганні»..

Мал. М. ЖЫТНІЦКАГА.

НЕ ПРЫВІТАЎСЯ...

Нядаўна па Мінскім гарадскім аддзеле народнай асветы пракацілася чутка: у дзіцячым садзе № 125 злавілі злодзея. У нашы дні гэта сенсацыя, хоць злодзеі поўнасцю яшчэ не перавяліся. Іх становіцца ўсё менш і менш. Калі выявіцца несумленны чалавек, які хоча пажывіцца за кошт свайго суседа ці таварыша, а бывае, што і за кошт дзяржавы, — аб ім гавораць з агідай, абурэннем, яго асуджае грамадскасць.

Аднойчы ў гарадскі аддзел народнай асветы прыйшлі дзве жанчыны. Яны паклалі на стол загадчыка аддзела пісьмо. У ім гаварылася, што ў дзіцячым садзе № 125 «дзеці не атрымліваюць устаноўленых норм харчавання, таму што частка найбольш каларыйных прадуктаў сістэматычна раскрадаецца кіруючымі работнікамі дзіцячага сада». Пад кіруючымі работнікамі меліся на ўвазе дырэктар А. Сірацінская і загадчыца гаспадаркі А. Рудзіцар. Але ж ці толькі яны крадуць! «Трэба адзначыць, што касір і бухгалтар дзіцячага сада таксама часта носяць розныя прадукты са склада». А таму аўтары пісьма настойліва прасілі «...склікаць агульны сход бацькоў, дзе многія бацькі дапоўняць матэрыял па гэтаму пытанню, і перадаць справу ў следчыя органы».

Пад пісьмом не значылася прозвішча аўтара. Затое быў вядомы яго хатні адрас. У пачатку пісьма гаварылася, што копіі яго пасланы ў гарком партыі і райвыканком. Што і казаць, атрымаўшы такі ліст, работнікі гарана адчулі сябе не зусім ёмка. Дзіцячы сад, які лічыцца адным з лепшых у горадзе, раптоўна ў іх вачах згубіў аўтарытэт.

На месца здарэння тэрмінова накіравалі інспектара. Яна пайшла па адрасу і апынулася ў кватэры грамадзянкі К. Асаёнак. Тая адразу паклікала сваю суседку грамадзянку М. Басякову, якая даволі блытана расказала гісторыю пра тое, што прыбіральшчыца В. Сырцова не раз адносіла кошык з прадуктамі кудысьці на вуліцу Даўгабродскую і перадавала іх нейкім жанчынам...

Вось гэта і ўсё. Факты, безумоўна, упартая рэч. Яны і перавярнулі ўсё спакойнае жыццё выхавацеляў сада. Чуткі папаўзлі па іншых дзіцячых садах.

Адныківалі галовамі і паціскалі плячыма, маўляў, не дагледзелі. Другія не хацелі слухаць: глупства ўсё гэта! А трэція паспрабавалі нават завесці справу. Аднойчы, калі А. Сірацінская выходзіла з дзіцячага сада і накіроўвалася дадому, яе спыніў работнік АБХС і папрасіў дазволу агледзець сумку. У сумцы аказалася адна бутэлька кефіру. Сірацінская разумела, што работнік міліцыі мае права ўрэшце-рэшт зрабіць такі агляд. Але ж цяпер ён быў выкліканы тым лістом, што даслалі ў аддзел асветы. Дамоў Сірацінская прыйшла ўсхваляваная, са слязьмі на вачах.

Але вернемся да М. Басяковай. У лісце яна запэўняла, што ў садзе працуюць злодзеі і несумленныя людзі, якіх трэба судзіць. Інспектару райана прыйшлося выклікаць прыбіральшчыцу В. Сырцову. Яна паціснула плячыма і рашуча адказала:

— Нічога я не ведаю. Ніякіх прадуктаў не насіла.

Работнікі раённага аддзела асветы вырашылі склікаць бацькоўскі камітэт, на які запрасілі Басякову. Стварылі камісію. Яна праверыла работу выхавацеляў сада, кухні і склада. Камісія не выявіла злоўжыванняў.

Па просьбе аўтараў пісьма склікалі і сход, на які з'явіліся ўсе бацькі. Выступаючых было многа. Свае думкі пра харчаванне ў садзе выказалі тт. Крывашэяў, Мнішка, Судзейка, Рудакоўская, Зайдман. Усе былі абураны: «Хто распаўсюджвае такія чуткі? Хто пісаў заяву?» Зала ўсхвалявана гудзела. І як не хацелася М. Басяковай, але прыйшлося ўстаць. Яна не глядзела ў твары бацькоў. Уся чырвоная, збянтэжаная, ціхім голасам растлумачвала:

— Сказала аўтарытэтна адна жанчына... мы вырашылі напісаць. Хай праверац...

І, уцягнуўшы галаву ў плечы, дадала:

— Нічога тут такога крыўднага няма... калі і праверац...

Мне давялося прысутнічаць на гэтым бацькоўскім сходзе. Я слухаў, з якой непадкупнай шчырасцю гаварылі прысутныя пра цудоўныя ўмовы, створаныя ў дзіцячым садзе, як з задавальненнем адзначалі добрае харчаванне, як сароміілі М. Басякову. Потым разышліся. Я быў упэўнены ў тым, што дома бацькі, у кругу сям'і, працягвалі размову пра сад. Працягваў яе ў думках і я. Ішоў не спяшаючыся, і ў вушах гучалі словы: «Нічога крыўднага няма...» Толькі чорствы чалавек з брыдкай, мяшчанскай душой не мог адчуць, якую балючую крыўду нанёс ён добрым і сумленным людзям. На думку Басяковай, нічога такога і няма ў тым, калі напішаш заяву ў гарком партыі, у райана, у міліцыю і абвінаваціш чалавека ў крадзяжы. Хай праверац. На тое, маўляў, і міліцыя існуе, каб лавіць злодзеяў. А калі бутэлька з кефірам, што знайшлі ў кошыку, аказалася не крадзенай, а купленай у магазіне, то і добра! Басякова лічыць, што ўрэшце-рэшт можна папрасіць прабачэння за такую крыўду.

Я зацікавіўся: а што ўсё-такі з'явілася прычынай напісання пісем у рад устаноў? Зноў прыйшоў у дзіцячы сад і гутару з дырэктарам, з загадчыцай гаспадаркі. Праз некаторы час трапляю ў кватэру К. Асаёнак.

Супраць сядзіць маленькая хударлявая жанчына. Яна доўга і нудна расказвае пра пісьмо і ўрэшце гаворыць, што напісала яго па просьбе М. Басяковай. Яна растлумачвае, што дзяцей у садзіку не мае, але лічыць патрэбным умяшацца, калі там крадуць.

— Чаму Басякова не падпісалася пад пісьмом? Чаму дала ваш хатні адрас? — пытаюся ў яе.

— Ёй неяк няёмка, у яе дзіця ходзіць у гэты сад. Але якая розніца...

— Так, — згаджаюся я. — Але што ж урэшце з'явілася прычынай пісьма?

— А вось што. Муж загадчыцы гаспадаркі Сямён Рудзіцар нідзе не працуе. Жывуць яны ў нашым доме. Аднойчы Басякова сустрэла Рудзіцара, калі той ішоў з сада з кошыкам. У кошыку былі прадукты. Сустрэўшы Басякову, Рудзіцар не прывітаўся, глядзеў кудысьці ў бок.

— Можа Рудзіцар не заўважыў Басякову?

— Э, кіньце! Крадзенае нёс, таму і не прывітаўся.

— Басякова бачыла, што было ў кошыку?

— Не, нешта было загорнутае ў паперу... — Асаёнак памаўчала і, цяжка ўздыхнуўшы, шкадуючы дадала: — Нам не варта было пісаць у райана. Трэба было адразу ў пракуратуру.

Я выйшаў ад Асаёнак з дрэнным настроем. Здавалася, дакрануўся да нечага агіднага, непрыемнага. Зноў прыгадаў радкі пісем, поўныя злосці, і біяграфію Рудзіцара, старога камуніста, палкоўніка ў адстаўцы. Ён атрымлівае пенсію. Яе хапае на сям'ю, якая складаецца з двух чалавек: яго і жонкі. Іншы раз, вяртаючыся дадому з пакункамі, Рудзіцар заходзіць у садзік і гаворыць Аляксандры Сяргееўне, што купіў у магазіне. Я ішоў і думаў: за крадзеж судзяць. За хуліганства — судзяць. Сведку за няправільныя паказанні ў судзе прыцягваюць да адказнасці. А за наўмысны падман? За плёткарства? Трэба судзіць. Калі не ў народным судзе, дык судом грамадскасці.

К. ІЛЬІН.

САКАВІК.

Фотаэцюд А. ДЗІТЛАВА.

ДРУЖБА

У Браслаўскі раённы аддзел культуры прыйшло пісьмо з суседняга літоўскага горада Ігналіна. Літоўскія сябры паведамлялі, што ў іх праводзіцца свята мастацтва народаў СССР і яны запрашаюць браслаўцаў прыняць у ім удзел.

Раніцай з Браслава ў Літву адправіліся дзве машыны. Браслаўскую дэлегацыю ветліва сустрэлі жыхары Ігналіна.

Сюды прыбылі і латышскія госці. Канцэрт адкрылі самадзейныя артысты з Даўгаўпілса. І вось гучаць напеўныя латышскія песні.

З поспехам выступіў на свяце Браслаўскі калектыў самадзейнасці. Былі выкананы беларускія і польскія песні, танцы. У заключэнне артысты Браслаўскага народнага тэатра паказалі вадэвіль «Пад дзікай яблыняй».

Літоўскія сябры ў знак дружбы ўручылі браслаўцам памятны падарунак. Такія сустрэчы трох братніх народаў — беларусаў, латышоў, літоўцаў — адбываюцца даволі часта.

І. АЛЕКСЯЁНАК.

ІХ НОРАВЫ, ІХ МАРАЛЬ

Факты з зарубежных газет і часопісаў

□ □

ІДЭАЛЬНАЯ ЦАРКВА

Містэр Джонсан з горада Нью-Йорка заснаваў нядаўна новую рэлігію. Называецца яна «Ідэальная спірытуалістычная царква». Колькасць прыхільнікаў новай рэлігіі складае пакуль некалькі дзесяткаў веруючых. Сябе містэр Джонсан абвясціў біскупам. Працэдура богаслужэння значна адрозніваецца ад звычайных норм. Біскуп Джонсан у чырвоным кардынальскім адзенні кладзецца ў труну і адтуль чытае грамавым голасам пропаведзі. Веруючыя праходзяць гусіным крокам паўз труну і кідаюць туды грошы.

«Фольксштыме».

ВЕРХ І НІЗ

116734-ы наведвальнік «Музея сучаснага мастацтва», адкрытага каля паўгода назад у Нью-Йорку, выявіў, прывёўшы гэтым у жах дырэкцыю музея і шматлікіх мастацтвазнаўцаў, што адна з карцін славутага мастака-мадэрніста Генры Матыса вісела дагары нагамі. Служкам музея дадзена ўказанне выправіць памылку.

«Вохенпост».

ЗАКОН ЁСЦЬ ЗАКОН

Нягледзячы на пратэсты некаторых членаў парламента брытанскае казначэйства працягвае выплачваць грошы на ўтрыманне і рамонт так званага Філінгарнскага замка. Гісторыя гэтага «замка» такая. Яшчэ ў эпоху Карла II памылкова або наўмысна ў спіс каралеўскай маёмасці быў унесен неіснуючы Філінгарнскі замак. Быў прыняты закон аб штогадовым выдаткаванні сродкаў на ўтрыманне і рамонт гэтага замка. У наступныя стагоддзі каралеўская сям'я прадала некаторыя з сваіх уладанняў розным асобам. Быў прададзен і Філінгарнскі замак. Згодна закону новыя ўладальнікі атрымалі ўсе прывілеі, звязаныя з каралеўскай маёмасцю, у тым ліку дзяржаўную датацыю на ўтрыманне і рамонт будынка. І вось па сённяшні дзень цяперашнія ўладальнікі неіснуючага замка атрымліваюць грошы з дзяржаўнай казны.

«Юманітэ».

КАСМІЧНЫЯ МАХЛЯРЫ

Амерыканскія судовыя органы ўзбудзілі справу супраць махлярскай «Акцыянернай кампаніі касмічных палётаў». Выкарыстоўваючы цікавасць насельніцтва да касмічных палётаў, аферысты прадавалі акцыі на «будаўніцтва касмічных пасажырскіх караблёў». Агентам кампаніі ўдалося знайсці нямала пакупнікоў, якія паверылі ў высокія прыбыткі кампаніі.

«Морген».

ЯЕ ЗЛАЧЫНСТВА

Дванаццацігадовая негрыцянская школьніца Джэсі Дайвенс з горада Макомб арыштавана за незаконнае заняцце месца для белых у гарадскім аўтобусе. Курт Гернсі, спецыяльны суддзя па злачынствах няпоўналетніх, прыгаварыў дзяўчынку да зняволення ў папраўчую навучальную ўстанову пад строгі нагляд.

«Уоркер».

САМЫ ДАРАГІ Ў СВЕЦЕ

Пасля нядаўняга павышэння платы за навучанне Вестмінстэрскі каледж стаў самай дарагой навучальнай установай у свеце. Кошт навучання тут складае 498 фунтаў стэрлінгаў у год. Гэта нават больш, чым у Ітанскім каледжы, дзе навучанне каштуе 490 фунтаў стэрлінгаў і ў каледжы Марльбора, дзе за навучанне трэба плаціць 423 фунты стэрлінгаў у год.

«Ворлд ньюс».

ПАДРЫЎНАЯ АПЕРЭТА

Дырэкцыя нью-йоркскага метро дабілася ў цэнзурным камітэце забароны новай аперэты «Пераначаваць можна ў метро». Дырэкцыя метро кожную зіму без ніякага поспеху змагаецца з бяздомнымі, якія начуюць на вакзалах і ў вагонах метро. Новая аперэта, на думку дырэкцыі, толькі павялічыла б прыток начлежнікаў.

«Ліберасьён».

СТРОГАЯ ЧАРГОВАСЦЬ

«Спяшайцеся зрабіць вакцынацыю супраць эпідэміі поліяміэліту. Вакцынацыя праводзіцца ў наступных паліклініках у парадку строгай чарговасці. У першую чаргу прышчэпкі робяцца белым грамадзянам і прыраўненым да іх эмігрантам з Заходняй Еўропы і Паўночнай Амерыкі ва ўзросце ад трох месяцаў да 40 год. У другую чаргу вакцынацыя робіцца каляровым грамадзянам, выхадцам з краін Азіі і Паўднёвай Амерыкі ва ўзросце ад трох месяцаў да 30 год. У апошнюю чаргу вакцынацыю праходзяць чорнаскурыя туземцы ва ўзросце ад трох месяцаў да 9 год».

Такую аб'яву дала амерыканская газета «Дэйлі мейл».

«Дэйлі уоркер».

ДЗІЦЯЧЫ БІЗНЕС

Вядзецца следства па справе групы галівудскіх урачоў і адвакатаў, якія арганізавалі падпольную фірму па гандлю дзецьмі. Дзяўчаты, што прыязджаюць у Галівуд з мэтай зрабіць кар'еру кіназоркі, звычайна не спыняюцца ні перад чым, і Галівуд займае ў Амерыцы першае месца па колькасці незаконнанароджаных дзяцей. Не маючы сродкаў для існавання, будучыя мацеры прадаюць дзяцей да іх нараджэння, у лік аплаты бальнічных выдаткаў на роды. Урачы радзільных дамоў і адвакаты фірмы збываюць малых дзяцей багатым бяздзетным сем'ям, афармляючы продаж як усынаўленне. За кожнае дзіця фірма атрымлівае не менш двух з паловай тысяч долараў. Цэны асобных дзяцей, пра якіх вядома, што іх бацькамі з'яўляюцца славутыя кінаакцёры, дасягаюць 15 тысяч долараў.

«Морген».

БРАТЫ ВА ХРЫСЦЕ

Свяшчэннаслужыцелі рымска-каталіцкай і грэка-праваслаўнай царквы наладзілі нядаўна бойку за права стаяць першымі ў час богаслужэння ў Віфліемскай царкве Раждзяства, пабудаванай на месцы, дзе нібыта нарадзіўся Ісус Хрыстос. Віфліемская царква з'яўляецца сумеснай уласнасцю католікаў і праваслаўных, і на гэтай падставе пастаянна адбываюцца непаразуменні. У апошні раз сварка перайшла ў бойку з выкарыстаннем у якасці зброі крыжоў, дубінак і піўных бутэлек. Паліцыя ледзь навяла парадак.

«Скотсмэн».

Падзеі, факты, навіны

□ Дзяржаўны рускі драматычны тэатр БССР імя М. Горкага паказаў прэм'еру па драме А. Астроўскага «Беспасажніца». (Рэжысёр В. Рэдліх, мастак А. Грыгар'янц).

У галоўных ролях выступілі артысты А. Абуховіч, А. Клімава, С. Бірукоў, І. Шаціла, Я. Палосін, С. Галуза і іншыя.

□ Гэтымі днямі ў цэху Мінскага завода запасных частак у час абедзеннага перапынку адбыўся канцэрт аркестра штаба Беларускай ваеннай акругі. Духавы аркестр на заводзе не ўпершыню.

У канцэрце прагучалі творы савецкіх кампазітараў, рускай і зарубежнай класікі, якія палюбіліся рабочым.

Бурнымі апладысментамі ўзнагародзілі слухачы салістаў В. Арлова, В. Сакалова, О. Сцяпанава, Г. Дыментава, Б. Макарава.

□ Калектывы мастацкай самадзейнасці Асінаўскага і Шапечынскага сельскіх клубаў Віцебскага раёна на працягу некалькіх год падтрымліваюць цесныя творчыя ўзаемасувязі. Яны не толькі абменьваюцца канцэртамі, але і аказваюць адзін аднаму дапамогу ў падрыхтоўцы, правядзенні, мастацкім афармленні канцэртаў. Так, напрыклад, загадчык Асінаўскага клуба У. Бельчыкаў дапамог Шапечынскаму драмкалектыву падрыхтаваць п'есу «Гром з яснага неба» А. Рылько.

Асінаўскі калектыў мастацкай самадзейнасці неаднаразова выступаў з канцэртамі перад хлебаробамі суседніх калгасаў.

Зараз самадзейныя калектывы рыхтуюць канцэртную праграму, прысвечаную 80-годдзю з дня нараджэння выдатных беларускіх паэтаў Я. Купалы і Я. Коласа. Асінаўскі драмкалектыў працуе над п'есай «Прымакі» Я. Купалы.

Галоўны рэдактар Н. Е. ПАШКЕВІЧ.

Рэдакцыйная калегія: З. І. АЗГУР, А. І. БУТАКОЎ, К. Л. ГУБАРЭВІЧ, В. Ул. ІВАШЫН, А. Н. МАРЦІНОВІЧ (адказны сакратар), П. Ф. ПРЫХОДЗЬКА, Р. К. САБАЛЕНКА (намеснік галоўнага рэдактара), М. Г. ТКАЧОЎ, І. З. ШАРАХОЎСКІ, І. Б. ШАЦІЛА, Р. Р. ШЫРМА.

«Литература и искусство» — орган Министерства культуры и правления Союза писателей БССР, Минск.

Адрас рэдакцыі: г. Мінск, вул. Захарава, 19. Тэлефоны: прыёмнай рэдакцыі—3-24-61, намесніка галоўнага рэдактара — 3-25-25, адказнага сакратара—3-25-25, аддзела літаратуры—3-20-54, аддзела мастацтва—3-24-62, аддзела культуры—3-22-04, выдавецтва—3-19-52, бухгалтэрыі—3-11-03.

«Літаратура і мастацтва» выходзіць два разы на тыдзень: у аўторак і пятніцу.

АТ 12805

Друкарня выдавецтва «Звязда».